

~~KUN TIL BRUG PÅ
LÆSEKAL OG IKKE
UDLÅNES UDENFOR~~

~~LÆSEKAL~~

92
(Danneskiold-Samsøe)
Carl Bonning

~~II-2-166~~

~~II. 167-170~~

J. Danika Samboye 2. II Sid. 206 udf. indhold med
Brev til fru Danneskiold fra Ch. VI, Ch. VII, Brev
strip o. fl. Side 224 omh. omhel. Pithler til nos.
omh. Biographi.

~~KUN TIL BRUG PÅ
LÆSEKAL OG IKKE
UDLÅNES UDENFOR~~

↓ x490132680

Als penz

Lahde Jo: 1795.

B i d r a g

iii

Sr. General Admiral Lieutenant

Greve

557.

Friderik Dannekiold Samsøes

Levnets Beskrivelse

samlet af

Herman Treschow

Professor i Theologien og dansk Sogne-Præst
ved Garnisons Kirken.

Kjøbenhavn, 1796.

Trykt hos Directeur Johan Frederik Schultz,
Kongelig og Universitetsbogtrykker.

Til

Hans Kongelige Høhed

Kronprindsen.

Naadigste Kronprinds!

Ingen kan dette Bidrag til Greve Friderik Danneskiold Samsøes Levnets Beskrivelse med større Ret tilegnes end Deres Kongelige Høihed. De haver Smiger, og elsker Sandhed. De har værdiget den danske Søe-Stat en besynderlig Opmærksomhed og Omhu, ved at præsidere i dens Kollegii Forsamlinger. Det kan derfor ikke andet end være Dem kjær at kiende noiere en Mand, som altid uden Tilbageholdenhed talte Sandheds Sprog, og som Søe-Statens skylder saameget. Maatte jeg ikkun have været hørdig nok til at sætte hans Fortienester no-

genledes i det rette Lys. Maatte disse Blade ikke være uverdige til Deres Kongelige Høiheds naadigste Bifald, og jeg selv der ved kunne aflægge et Bidnesbyrd om den underdanigste Hengivenhed, hvormed jeg henlever indtil min Død

Deres Kongelige Høiheds

underdanigste Diener

H. Treschow.

7
Foreindring.

Duelige, virksomme, ja store Mænd have undertiden efter deres Død haft det Uheld, til en Tiid at ligge i Forglemmelse, og tilfældig med deres Bedrifter at blive miskiendte. Aarsagen dertil var enten denne: fordi de, hvis Misundelse hine havde opvakt, og som frygtede for at see deres Roes fordunklet ved den, som disse havde forhvervet sig, fandt deres Regning ved at svække og undertrykke deres Erindring; eller og fordi ingen havde Mod nok til at tale Sandheds Sag, at rive Sløret fra Verdens Dine, og fremstille disse Mænd og deres Bedrifter i det rette Lys.

Lange nok har en af Dannemarks virksomste og vigtigste Mænd erfaret denne ublidde Skiebne. Den af sit Fædreland saa foriente, og især i Sees Staten uforglemmelige Grev Frederich Dannekiold Samsøe, har ikke hos Esterverdenen endnu nydt sine Fortienesters Len, den nemlig, at være kiendt for den, som han virkelig var, bekiendt

af de gode nyttige og priselige Indretninger, som han har giort. Nærværende ikke uvigtige Bidrag til hans Levnets-Beskrivelse, som overlades til en heldigere Pen fuldstændig at udføre, er samlet i den Hensigt, at fremstille denne retskafne Mand, saaledes som han var baade i sit private og i sit offentlige Liv. Derved haaber jeg, at de umilde Domme, som ere faldede over ham, ville bortfalde; at den Ugtelse og Kierlighed, som han havde erhvervet sig hos alle retskafne Medborgere, hvoriblandt endnu saa mange findes, som have kiendt ham, vil oplives; og at en skionsom Erindring vil skienkes den Mand, som i Henseende til sin Uegennyttighed og utrættelige Virksomhed fortjener at sættes enhver Embedsmand til et Mønster.

Disse Efterretninger ere øste af tilforladelige og sikke Kilder. De grunde sig enten paa Documenter, som ere i Archiverne, saavidt disse have været at finde; eller paa Optegnelser af den salige Greve selv; eller paa Beretninger af deres Mund, som daglig omgikkes ham. Saavidt det har været muligt i en Mandes Liv og Handlinger, som i Henseende

til

til de betydelige, offentlige Poster, hvilke han beklædte, ikke kunde andet end være sammenfattede med andres, har jeg, hvor disse Personer ikke behøvede at nævnes, med Tausshed forbigaaet dem. Ikkun der, hvor hans Usskyldighed burde lægges for Dagen, har jeg været nødsaget til at nævne de Navne, som jeg havde ønsket at kunne udelade; men haaber at have giort det med saamegen Skaansel som muligt. Min Hensigt var ingeniunde at dadle andre, men at befrie en uskyldig Mand fra ubillig Dadel; ikke at fornærme nogen, endog hans Uvenner selv, men at opløse andres Fornærmelser imod ham; og jeg bevidner herved offentlig, at intet skulde giøre mig mere ondt, end isald nogen vilde kaste Fortrydelse paa mig, fordi jeg netop skrev det, som Kierlighed til Sandhed bød mig at skrive. Ingen kan i alle Ting forsvare sine Venners og Forsædres Handlinger. Ja endog hos den ømme Ven bør disse Ord være gjeldende: Amicus Plato, Amicus Aristoteles, magis Amica Veritas.

Ihenseende til nogle iblandt de dette Skriv tilføiede Bilage skulder jeg mine Læsere nogen Op-

lysning, for desto bedre at kunne bedømme sammes Værd. Det korte Udtog af hvad sal. Greve Danneskiöld har udrettet ved Søe-Statens fra Aaret 1735 indtil 1746, som findes under Lit. A., er af ham selv forfattet paa fransk, hvoraf jeg har tilføjet en Oversættelse. Da dette Haandskrift, som er skrevet med Grevens egen Haand, ikke er dateret, eller Personen, som det har været bestemt for, nævnes, kan man heller ikke med fuldkommen Visshed herudi fastsætte noget. Saameget synes imidlertid baade af Haandskriftets Indhold, og af Sproget, hvorudi det er skrevet, med Grund at kunne sluttes, at det er skrevet strax efter at Greven ved K. Friderich den 5tes Regierings Tiltrædelse kom ud af Tjenesten, og til Underretning for en eller anden, som enten har anmodet Greven derom, eller som han troede, at han skyldte den, og paa Sprogets Vegne vilde lette Umagen med at læse samme; thi Faa elskede ellers mere og skreve bedre deres Modersmaal, end Greven. Jeg ansaae det for min Pligt, at lade afskrive Originalen, for at vise den Færdighed og Lethed, hvormed han skrev i et fremmed Sprog. Omendvioint vel ingen tvivler om, at Greven herudi intet

andet

andet har anført, end det, som er Sandhed, har jeg dog, for at stadfæste denne saameget mere, tilføjet et kort Udtog af det Kongl. Admiralitets og Commissariats Collegii Protokoller, hvor, for ethvert Aar, det vigtigste, som i Greve Danneskiölds Tid, da Søe-Statens Bestyrelse var ham betroet, er foretaget til Marinens Forandring og Forbedring, opregnes.

De tvende korte Taler ere holdne af Greven, medens han var paa Sorø, den ene ved hans Tiltrædelse som Oberhovmester, og den anden, da han efter sin Kones Død og en haard overstaaet Sygdom første Gang tiltraadde igjen sine Forretninger. Begge vidne om det ukonstlede og hiertelige Sprog, den ædle Simpeltid og tillige Styrke i Tanker og Udtryk, som udmærkede ham, baade naar han talte og naar han skrev.

Den af ham selv opfattede og med egen Haand skrevne Anordning angaaende hans Begravelse, viser den fornuftige og kristelige Tankemaade, der besjælede ham lige indtil de sidste Diebliske af hans Liv.

Jeg

Jeg haaber, at de tvende Kobber-Tavler, som foruden det lovede Portrait ere tilkomne, ville være Kieberne af dette Skrivt behagelige, og at altsaa denne Forøgelse i Prisen ikke vil fortryde dem. Da Kobberet af Dokken har været seldent at overkomme, og dette Værk altid bliver et ærefuldt Monument for Greve Danneskiold, troede man ikke bedre at kunne fornøie Liebhaberne dertil og sætte det paa sit rette Sted, end her; og det samme bør ogsaa gjælde i Henseende til det paa Jægerspris oprettede Væreminde, som ikke tilforn har været stukket i Kobber.

Fride:

Friderik Greve af Danneskiold Samsøe var den yngste Søn af General Feltmarskalk Christian Guldensløve og Dorothea Krag, Enke af Jens Juel, Geheimeraad i Conseilet. Han blev født den 1 November 1703, henved 4 Maaneder efter sin Faders Død. Da han kom til Verden, var han saa svag, at ingen troede ham til Livet. Nogle Uger efter Fødselen fik han som et Art af et Slag, og blev, da man troede ham virkelig død, klædt og lagt paa Bordet. Men da Annens Seng blev udflettet, bemærkede den i Huset værende Læge ved Navn Hackward, som stod hos, at der i nogle Flasker, som fandtes under Sengen, var Brændeviin. Heraf sluttede han, at Barnet var bleven kvalt af Lugten, og da han ved næiere Eftersyn befandt, at det var ikke aldeles dødt, bragde han det ved nogle vel anvendte Midler igien til Live. Han var indtil sit 5te Aar stedse sygelig, kunde ikke staae allene, og hans Ledemodre vare saa svage, at de bestandig maatte omvikles med noget, som var stivt. Et Myre-Bad, som han to Gange om Dagen blev sat udi, hjalp ham; thi fra den Tid, han begyndte at bruge samme, tiltog hans Helbred daglig.

Da

Da Grevens Moder i Følge en imellem hende og General-Feltmarskalk Gyldenløve i Aaret 1701 oprettet Ektepagt, skulde sidde i uskiftet Boe, saalænge hun forblev i Enkestand, samt have fuldkommen Raadighed over Boets Midler, uden at aflægge derfor i Fremtiden noget Regnskab, og først, naar hun indlod sig i andet Ektekab, Børnenes Farbroder General-Admiral Gyldenløve indtræde som Tilsyns-Værge, forblev Greven tilligemed sine Sødfkende aldeles under deres Moders Formynderskab, indtil Aaret 1713, da hun begierede en Commission nedsat, for at skifte med sine Børn, hvortil ogsaa et Kongeligt Commissorium af 24 Dec. 1713 blev udstædet. Ved Skiftets Slutning den 9de Februar 1715, tilfaldt Greve Friderik Dannekiold den Summa 27200 Rbd., foruden de 2000 Rbd. aarlig, som det halve af de 4000 Rbd., hvilke efter kongelig Resolution af 27 Febr. 1712 bleve deres Moder forundt til hendes Sønners Opdragelse, indtil begge blive myndige, da fra den Tid de 4000 Rbd. skulde tilhøre den Eldste allene.

Heraf sees, at omendskiont Grevens Moder ved en bedre Beskyrelse af saa betydelige Indkomster, som hun havde, baade kunde betalt Gielden, og forøget Boets Massa for sig og sine Børn, hun dog, uagtet hendes store Gæmildhed og andres Misbrug af hendes Fortroelighed, ikke havde blottet dem for Formue og Midler til at hielpe sig videre frem i Verden; og den Koes kan og bør ikke nægtes hende, at hun omhyggelig vaagede over deres Opdragelse og Underviisning.

9de Mar blev Greven tilligemed sin ældre Broder sendt til Engelland under Ansørfel af en Høsmester, ved Navn Johan Adolph Hoffmann, som var en lærd og brav Mand, bekiendt af adskillige Skrifter, og siden døde som Bibliothecarius i Hamborg. I Orford lagde han sig med megen Flid efter alle Slags Videnskaber, især det, som angik Sæ-Væsenet, Skibsbyggerie, Mechanik, hvortil han stedse havde stor Lyft. Han forblev i Engelland, indtil han havde fyldt 16 Aar, da han reiste med sin Broder igiennem Frankrig til Holland, opholdende sig ifkun nogle Maaneder i Paris, for at lære at ride. I Holland fortsatte Greven sine Studerlinger, besøgte især Skibsværfterne for at udbrede sin Kundskab i Skibsbyggeriet, og kom tilbage i Aaret 1721, da han var 18 Aar gammel.

Ved sin Hjemkomst maatte han forandre sin Beslutning at gaae ind i Sæ-Staten, og det af en dobbelt Aarsag. Deels fordi hans Broder gif ind i Sæ-Commissariatet, og han altsaa frygtede for, at tvende Brødre i den samme Etat kunde hindre hinandens Lykke; deels fordi hans Farbroder, og tillige Formynder, ikke vilde have det. Han besluttede altsaa at træde ind i Land-Staten, og gjorde Ansøgning til Kong Friderik den 4de derom. Men da hans Farbroder just paa den Tid døde, som vel efterlod ham endeel Midler, men hvis formaende Anbefaling han maatte savne, og Kongen desuden ved de da giældende Personer var indtagen imod ham, søgte han mange Gange forgiæves. Endelig foresatte han sig at overlevere Ansøgningen i Kongens egne

Hænder. Han gif derfor til Kongen paa Paraden, og blev snart overbevist om, haor lidet han kunde haabe Bønhørelse, da Kongen, saasnart han blev ham vaer, vendte sig fra ham til en Person, der stod ved den anden Side, og modtog hans Ansøgning. Dette fortrød Greven; han traadde derfor dristig frem. "Det" er, sagde han, den syvende Gang jeg indgiver Ansøgning for at naae den Lykke at kunne tiene mit Fædreland. Deres Majestæt vil derfor aller-naadigst tillade, at jeg bringer min Ansøgning i Deres egne Hænder, paa det jeg deraf kan see, om jeg skal opgibe alt Haab; da jeg faaer at søge den Lykke, at gjøre nogen Nytt i Verden hos Fremmede." Kongen modtog Ansøgningen, men svarede intet. Han biede derpaa nogle Maaneder, men da der ligesaa lidet blev lagt Mærke til denne, som til de øvrige Ansøgninger, skrev han til General-Feltmarskalk Flemming i Sachsen, som var en gammel Ven af hans Fader, og forlangte der at komme i Tieneste. General Flemming svarede ham, at der vare to Regimentter ledige, et Cavallerie- og et Infanterie-Regiment. At et af dem skulde staae til hans Tieneste, og at han kun skulde komme snart. Han reiste derpaa til Wedelsborg, hvor han havde forlovet sig med Comtesse Dorothea Wedel, for der at tilkiendegive sin Beslutning. Formodentlig fik man ved Hoffet, medens han var paa Wedelsborg, Nys om denne Sag; og da man indsaar, at det ikke vilde være Landet til Ære, isald saa duelig en ung Mand, uden sin egen Brøde, skulde nødes til at søge

søge Tieneste hos Fremmede, sendte man ham, for at holde ham tilbage, det hoide Vaand. Han blev altsaa nødsaget til at reise tilbage til Kjøbenhavn for at takke; men reiste med det Forsæt, at følge sin Beslutning, og tilmelde Kongen samme. Saasnart han traadde ind til Kongen, fik han ikke engang Lov til at tale, men Kongen sagde strax, at da han saa ofte havde yttret Lyst til at tiene i Land-Staten, vilde han give ham det Compagnie ved Cavalleriet i General Mumsens Regiment, som Gros-Canzlers Broder havde havt. Dette Compagnie var i saa slet en Stand, at ved den første Mønstring derefter 40 Heste bleve udsatte, foruden mange Karle; hvilket ikke kostede Greven lidet, da Compagnie-Cheferne selv den Tid rekruterede. Hvormeget fordeelagtigere endog Tilbudet i Sachsen var, afflog han det dog med Glæde, da hans øvrige Attraae var at tiene sit Fædreland med Opoffrelse baade af sine Midler og sine Kræfter.

I Aaret 1724 den 31 Julii indlod han sig i Egteskab med Dorothea Comtesse af Wedel Wedelsborg, en Datter af Grev Hannibal Wedel og Anne Cathrine Banner. To Aar efterat han havde faaet Compagniet i Cavalleriet, og sat det i fuldkommen Stand, sagde Kongen til ham over Taffelet, at isald han havde Lyst til at komme i Gården til Gods, var der nu en Leilighed, da han havde givet hans Svoger, Grev Wedel, Lov til at sælge sit Compagnie; og naar han gav 4000 Rd. derfor, vilde han give sin Tilladelse dertil. Da dette blev ham sagt af Kongen selv, og han ikke ved et Afslag vilde give sine

Modstandere Vaaben i Hænderne imod sig, tog han imod Tilbudet, og betalte da 4000 Rbd. derfor. Længe havde han ikke Nytte deraf; thi da han ved sin ældre Broders, Grev Christian Dannefskiold Samsvæes, meget tilige Død, som indfaldt 1728, fik store og vidtløstige Formynderskaber at besørge, og dette gav ham meget at beskille, indgav han Ansøgning om, at det maatte være ham tilladt, naar Tienesten tillod det, og han havde Oberstens Tilladelse dertil, at reise for at besørge det, som hans Formynderskab paalagde ham. Omendskiøndt dette var intet usædvanligt, og mange andre hadde nydt den samme Frihed, saa fik han dog sin Ansøgning tilbage med denne Paategning af Kongen selv: Grev Dannefskiold tiener til Svar: Han kan faae sin Afsted.

Man maae billig forundre sig over, at en ung Mand af Grev Dannefskiolds elskværdige og beskædne Karakter, som endnu ikke havde haft Leilighed til at opvække sig Misundere, kunde finde saa mange Hindringer ved Begyndelsen af sin Lykkes Bane, og saa mange Modstandere, som modsatte sig hans Forfremmelse. Men denne Forundring vil uden Tvivl bortfalde, naar man betænker, at denne Misundelse var ikke saa meget personlig i Henseende til Greven, som opvakt hos de øvrige fornemme Familier i Riget imod den Familie, han var af, der havde hidindtil havt Udgang til de første Tressposter. Disse frygtede ikke for, hvad han var, men for hvad han kunde blive, og ønskede derfor, saalænge det var mueligt at holde ham tilbage. Dertil kom

endnu

endnu dette, at da han, som ønskede at giøre et Valg efter sit Hierte, havde undslaaet sig for at modtage et Partie i en stor og da meget gieldende Familie, som blev ham foreslaaet, havde dette saaledes opbragt Familien, at den siden den Tid stedsse var ham imod. Saaledes afflediget, og efterat have udgivet sine Penge uden ringeste Erstatning, reiste han til Jylland, og opholdte sig paa et libert Gods, som hedder Engelholm. Der lagde han sig i sin Nøilighed endnu mere efter de mathematiske og andre Videnskaber, som kunde have nogen Indflydelse paa Søevæsenet.

Da Kong Friderik den 4de var død, reiste han tilbage igien til Kiøbenhavn, i Haab om atter at komme i Tieneste. Han troede saameget mere, at dette vilde lykkes ham, da han havde været meget kiendt af Kong Christian den 6te som Kronprinds, der vidste, at han havde bestemt sig for Søe-Staten. Imidlertid havde enten Kongen glemt det, eller og andre, som stode i Credit, og ikke vare Grevens Venner, hindrede ham fra at tænke derpaa. Da han derfor lod sig forstaae med, at han ønskede at komme i Tienesten, sagde Geheimeraad Ludvig Pless en Dag til ham, at dersom han havde lyst dertil, kunde han blive Assessor i Hæieste-Deet. "Dog, lagde han til, da ingen af Deres Stand hidindtil har siddet deri, stiller jeg mig let for, at De ikke tager derimod." Var det nu, som det virkelig syntes, Geheimeraad Plesses Tanke at affkræfte ham derfra, blev han bedraget i sit Haab. Thi Greven svarede ham: "Det er min Pligt og mit Onske, at tiene mit Fædrene-

B 2,

land"

"land og min Konge; men ikke at foreskrive, hvor det skal være. Dette bør jeg overlade til Kongens Villie og Skionsomhed, naar det kun er noget, som jeg ei er uduelig til at forrette."

Saaledes kom han da aldeles imod sin egen Bestemmelse ind i Høieste-Ret, og sad der et Aar. Ofte bad Greunden ham om, at han dog, naar Leiligheder gaves ved Taffelet til at tale om Søs-Staten, vilde tage Deel i Samtalen, og saaledes erindre Kongen derom. Men da han aldrig var for at prale af det, som han vidste, varede det længe, førend han gjorde det. Endelig da Geheimeraad Ludvig Pless begyndte en Dag ved Taffelet at tale om nogle Skibe, som det asiatiske Compagnie havde kjøbt af Hollænderne, og roste dem meget, tog Greven Ordet, og forsikkrede, at de Skibe, som Hollænderne bygte paa Kjøb, saae godt nok ud, men due- de ikke meget; da alle Knæerne derudi vare tilhugne, istedet for at de burde være voxet saaledes, og følgelig let kunde springe. Han lagde til, at han vidste dette med saa meget desto større Visshed, da han selv havde seet det paa deres Skibs-Værster. Geheimeraad Pless modfagde ham med Hæftighed, og det blev for den Gang derved. Nogen Tid derefter, da han atter var til Taffels, sagde Kongen til ham. "De havde alt for ret, Grev Danneskiold, i Henseende til de i Holland kjøbte Skibe. Der er kommet Efterretning, at de med Nøie have naaet Norge, saasom en Mængde Knæ'er ere sprungne i et haardt Veir." Dagen derefter fik han Befaling at bringe nogle kostbare Malerier, som

hans

hans Broder havde efterladt sig, op til Kongen, som vilde kjøbe nogle deraf, og at han selv skulde sælge med. Efterat Kongen havde beseet dem, spurgde han Greven, om han havde Lyst til at træde ind i Søs-Commissariatet. Dette Tilbud, som var saa overensstemmende med hans Ønske, betænkte han sig ikke længe paa at tage imod, forlod Høieste-Ret, og gik ind i Søs-Commissariatet den 12 Dec. 1731.

Da han havde siddet der nogen Tid, og som en indsigtsfuld Mand let indsaae de store Mangeler, som fandtes ved Marinen, forestillede han General Lovensørn, som den Gang var Ober-Sekretair ved Søs- og Land-Staten, og som indtil den Tid stedse havde været hans Ven, om han ikke vilde tale til Kongen derom, paa det at en anden Indretning kunde gøres; men fik det Svar, at det ikke kunde skee. Efter adskillige Gange forgieves at have anmodet denne ellers fornuftige og brave Mand derom, som uden Tvivl satte alt for megen Tillid til nogle af sine Meddeputerede, sagde han omsider: "Dil da ikke Deres Excellence som den Første tale, saa faaer jeg at gjøre det; thi jeg kan umuelig forsvare at tie til de Uordener, som jeg daglig seer at gaae i Svang ved den Stat, som jeg er sat udi."

Den Fortrydelse, som General Lovensørn udtrede herover, kunde ikke affrække ham fra sit Forsæt; thi han var altid uforfærdet, naar det galdt om Samvittighed og Pligt. Han opfattede derfor hele Sagen skriftlig, skrev sit Navn derunder, og efter forlangt Audience hos Kongen gik op dermed, omendskjøndt han vist forestillede

sig

sig, at dette Skridt vilde drage hans Afsted efter sig. Da han først havde mundtlig foreskillet Kongen hans Flaades flette Forsfatning, og Kongen, som troede den i god Stand, studsende herover, forlangede det fornemste, af hvad han havde sagt ham, optegnet, tog han sin skriftlige Foreskilling op, og overleverede den. Kongen, som saae, at den var understrevet, gav ham den tilbage, og sagde, at et lidet Promemoria var ham nok, og vilde udsætte Greven mindre for Vedkommendes Vrede. "Nei, Deres Majestæt! var Grevens Svar; en ærlig Mand bør aldrig sige noget, til hvem det endogsa er, og allermindst til sin Konge, uden det, som han kan sætte sit Navn under, og tør bevise. Vil Deres Majestæt være saa naadig at sende det til Vedkommendes Erklæring, og lade Sagen undersøge, saar De allerbedst Sandheden at vide." Dette stod Kongen meget vel an, der vel var vant til Angivelser, men altid med Begiering, at deres Navne, som indgave dem, maatte blive fortiede. Altsaa blev dette sendt til General Løvensørns og Meddeputeredes Erklæring, som ikke kunde forhindre Undersøgelsen. Da nu Grevens Foregivende blev befundet at være rigtigt, og General Løvensørn afgik fra sit Ober-Sekretariat ved Søetaten i Maret 1735, kom Greven i hans Sted, og fik den hese Bestyrelse deraf.

Det første, som han foretog sig, var at eftersee, hvad Beholdningen var af alle til Skibene hørende Materialier, da han vidste, at Mangelen herudi var stor, og at adskilligt Underflab skede. Et eneste Exempel maae være nok til at oplyse dette. Kort før denne

Forandring ved Søetaten, havde Holmens Smed forlangt 1000 Skippund Jærn. Da han nu fornam, at Greven lod undersøge Beholdningerne, kom han, og meldte, at han, ved at eftersee det Jærn, som han havde, fornam, at han behøvede intet i Nar. Greven roste ham derfor, og lod som han troede, at det var hans Ærlighed, som bragte ham dertil; omendskiøndt han vel vidste, i hvilken Hensigt han havde forlangt saa stort et Forraad.

Han begyndte strax paa Dokkens Indretning, efterat det Forslag derom, som han havde indgivet, den 26 Februari 1735 var bleven approberet; og i 5 Nar blev dette store Værk fuldført. For at kunne være saameget mueligt tilstede ved Arbeidet, uden at forsømme sine mange andre Forretninger ved Søetaten, stod han op kl. 3 hver Morgen, og kom ofte vaad hjem; hvilket ogsaa lagde Grunden til hans paafølgende haarde og langvarige Sygdom. Han havde ved dette Arbeide mange Vanskeligheder at kæmpe imod, ei allene fra Naturens Side, men hans Modstanderes Indvendinger, deres ofte igientagne Angreb, ja næsten alles Paastand, at Tingen var umuelig, og at de derpaa anvendte Penge vare spildte, lagde mange ubehagelige Hindringer i Veien for ham. Imidlertid blev dog Dokken i Maret 1739 færdig og indviet den 26 Mai, i det Kongelige Herstabs Narværelse, og en talrig Forsamling af Tilskuere. Et saa vanskeligt, besværligt, og dog lykkelig udført Arbeide, kunde nok fortient en udmærket Belønning; men foruden at Greven selv ingen nød, nød

tebe man ham endog den billige Begiering, at Commandeur Dumreicher, og et Par andre, som havde høvt det meste Arbeide ved Dokkens Indretning, maatte nyde noget til at afshielppe deres trængende Omstændigheder. Da han umuelig kunde formode dette Afslag, og havde givet dem et Slags Haab derom, tog han 1500 Rb. af sine egne Penge, og uddeelte til dem den Dag, da Dokken blev indviet, foregivende, at det var fra Kongen; i hvilken Tanke de ogsaa bleve staaende, lige indtil deres Død. Dokkens heele Bygning kostede 230000 Rb.; en Udgift, som rigelig er indhentet, naar man beregner, hvormeget ethvert Skib tilforn havde kostet at kiohale og reparere. Endog den Dag, da Dokken blev indviet, gjorde man sig al optænkelig Umage for at svække denne Indretnings Kredit, og derved forringe Grevens Ros. Admiral Rosenpalm væddede med Commandeur Dumreicher den samme Morgen, at Sextus ikke kunde gaae ind i Dokken. Da det Kongelige Hershaf allerede var der, sagde en af de Tilstædeværende til Kongen: "Deres Majestæt! man siger, at Sextus kan ikke komme ind i Dokken." Hvorpaa Kongen, som mærkede, at Grev Danneffiold smilede, uden at svare noget dertil, gav dette særdeles passende Svar: "En Skrædder tager først Maal af Kroppen, førend han gjør Kiolen. Saaledes har vel ogsaa Grev Danneffiold taget Maal af Skibet, førend han gjorde Dokken." Et par mærkelige Omstændigheder ved Dokkens Bygning fortiene her at anføres. Næret efterat Arbeidet var begyndt, frembrød om Natten en Kilde med stor Magt. Commandeur

deur Dumreicher, som troede, at dette vilde tilintetgjøre Arbeidet, løb strax til Grevens, og gav ham Efterretning derom. Grevens, som havde Skolde-Kopper, og laae i stærk Sved, vilde sige ham, hvad han skulde gjøre; men han paastod, at han ikke gif af Stedet, førend Grevens fulgte med. Han maatte da, hvor farligt endog dette Forsøg var, staae op, og følge med. Da han havde efterseet alting, lod han dem blive ved at grave, for at finde Kildens rette Aare; og da var det, at det skede, som siden har givet Anledning til den Opdigtelse, der er bleven troet af Mange, nemlig, at mange hundrede Sider Fjels bleve opkiohete, for at nedfæntes sammesteds. Thi da Jorden formedelst det idelike Vandløb blev saa glat, at Folkene ikke kunde staae fast og arbeide, lod Grevens kiohbe en stor Deel Huder, som bleve lagte hen for at fæste Fødderne paa; og dette har ventelig forarsaget ommeldte Nygte. Da man endelig fandt Kildens Udspring, blev den indfattet, og Vandet malet ud, hvilket endnu seer, saa at den aldeles intet hindrer. Men da man mærkede, at det var en salt Kilde, troede Grevens, at den kunde tilveiebringe stor Nytte for Landet. Efterat den derfor var af Kyn-dige bleven prøvet og befundet god, talte Grevens med endeel af de daværende anseelige Kiøbmand, Fabritius, Wæver og flere, og bragte det saa vidt, at disse indgave under deres Hænder det Forslag, at naar Kongen vilde forbyde Lüneborger Salts Indførsel i Sieland, Fyhn og Jylland, forbandt de sig til, af denne Kilde at skaffe Salt, der skulde efter Prøve findes ligesaa godt,

at sælge det ringere end det Lüneborgske, og endda betale en anseelig Sum til Kongen. Imedens dette stod i Underhandling, fik Greven et Tilbud fra Lüneborg, at dersom han vilde see til at faae denne Sag neddyffet, skulde 30000 Rbd. staae til hans Tjeneste. Omendskiøndt Greven altid trængde til Penge, var hans Patriotismus dog ikke tilfals. Han glemte derfor dette Brev saalænge, indtil Tingen var saa vidt, at han skulde foreskille Riismændenes Forslag for Kongen. Da han havde foreskilt Sagen, og Kongen blev meget glad deraf, sagde Greven: "Med alt dette, Deres Majestæt, tror jeg ikke, at Sagen kan sættes i Værk." Kongen, der rundret herover, spurgde om Aarsagen. Greven viste ham derpaa Brevet, sigende: "Det, som jeg ikke har modtaget, vil maaskee en anden modtage, og søge at forhindre det." Kongen smilede derved, og sagde, at det havde ingen Rød. Imidlertid kom der efter nogle Maaneders Forløb en Kongelig Resolution, som ophævede dette Saltværks Aulæggelse, og saaledes pumpes det Vand ud til ingen Nytte, som maaskee med stor Fordeel for Landet kunde været brugt. Endnu en anden Omstændighed ved Doffens Bygning bsr ikke forbigaaes, som viser, at dette Arbeide, omendskiøndt ledsaget af mange Vanskeligheder, ogsaa blev fortsat med Held, og under den Høiestes Velsignelse. Det Skib, som var affendt for at hente det i Pommern indfiskte Tommer til Doffen, faaer paa sin Heimreise Mangel paa Vand. Folkene kaste Anker, og gaae et Sted i Land for at forsyne sig, men ere uforsigtige nok til at lade et

Seil

Seil blive staaende. Imidlertid rives Ankeret løst, og Skibet driver ud i Søen. Skipperen med sit Mandskab, som ikke torde være dette bekiøndt, kommer hjem, siger, at Skibet er forliøst, og at Mandskabet med Rød havde bierget sig. Noget Tid derefter faaer Greven Brev fra Norge, hvori berettes ham, at da Lotterne en Dag faae et Skib komme seilende ind, undrede de sig over, at der ikke gaves Legn for dem. De gif uforsdrede ud, og fandt intet Mandskab derpaa. De gave derpaa Legn til flere at komme, styrede Skibet ind, og da de faae af Skipperens Connossement, som de fandt i Kajyten, hoorhen Skibet var bestemt, anmeldte de dette. Saaledes blev da dette Tommer lykkelig bierget, hvis Forliøst ellers havde været baade et anseeligt Tab, og Forsinkelse i Arbeidet.

Omendskiøndt Greven arbeidede med den stærke Iver paa Sø-Statens Forbedring, og saadanne vigtige Foretagender som Doffens Indretning syntes at medtage al hans Tid, indskrænkede han sig dog ikke dertil, men var endog udenfor Sø-Staten virksom til sit Fædrelands Bedste, og søgte at gavne det ved andre nyttige Indretninger. Saaledes skulde Oekonomie- og Commerce-Collegium, Fabriksvæsenet i Danmark og Norge, samt Bankøen, ham deres Tilværelse; og salig Grev Bernstorff pleiede altid at kalde Oekonomie- og Commerce-Collegium Grev Danneberg's Datter. Alt hvad jeg herom af dette Collegiums Protokoller ved Hr. Sekretair Prams venstabelige Hielp har fundet erfare, findes under Lit. A. i Bilagene.

Hvad

Hvad Grev Danneberg ellers har udrettet fra 1735 indtil 1743 til Sø-Etatens Forbedring, kan allerbedst erfares af den korte, egenhændig af ham selv, skrevne Beretning, saavel som af det dertil sæiede Udtag af Sø-Etatens Protokoller, som findes i de tilfæiede Bilage under Lit. B., og vilde altsaa her være overflødig at igientage. Ifkun angaaende de Commissioner, som bleve satte over ham, i den Tid han bestyrede Sø-Etaten, fortæner endnu adskilligt at erindres. Han blev adskillige Gange angrebet, haardelig beskylt, og Commission nedsat over ham; men han blev altid befundet uskyldig. Allerede i Marts 1737 udkom et Skrivt, fuldt af haarde og fornærmelige Beskyldninger imod Greven. Den ubenævnte Forfatter blev opfordret for en nedsat Commission, at bevise sine Beskyldninger; men da ingen mødte, og Beskyldningerne bleve befundne falske, blev Skrivtet den 24 Jan. 1738 dømt til at brændes offentlig af Bøddelen, i Følge L. B. 6 Cap. 21. Art. 7. Ifær var den sidste Commission 1741, som varede i 7 Maanedes, den mærkeligste. Dette Angreb var opspundet imod ham, medens han var i Holsteen for at besørge det Glückstadtse Arbeide, hvis Bestyrelse ogsaa var ham betroet. Thi da han kom derfra, fornøiet over at have fundet Leilighed til at spare endeel Penge i Kongens Cassé, og vilde berette Kongen dette, tog Kongen Ordet, og sagde, at der for ham var bleven angivet, at Flaaden ikke var i den Stand, som han foreskillede sig, og at han, for at blive fuldkommen underrettet om Sandheden, vilde nedsette en Commission,

som skulde bestaae af Conseilet og adskillige Søofficerer. Men da Grevens Venner, som ikke ligefrem vovede at beskylde ham selv, havde foreskillet Sagen saaledes, at Admiral Suhm, Capitain Schumacher og andre, som arbeidede under Greven, førde ham bag Lyset, vilde Kongen, at han selv skulde sidde i Commissionen, for at tilkiendegive, at det ikke var ham, som var mistænkt. Greven frabad sig dette, og viiste, hvor umueligt det var, at han kunde sidde i en Commission over sig selv; læggende til, at hans Venner gæve ham et slet Valg imellem at have handlet som et Barn eller som en Skelm. Da det var ham, som havde havt hele Bestyrelsen, og som enhver maatte adlyde, kunde han heller ikke taale, at nogen blev tiltalt derfor, uden han selv. Han foreslog derfor Kongen, at suspendere ham indtil Sagens Uddrag, da han ellers, ifald Beskyldningen var sand, og han havde handlet uredelig, i den Tid kunde giøre megen Skade, og ifald den befandtes usandsfærdig, kunde paa ny tiltræde sine Forretninger. Dette vilde Kongen ikke høre noget tale om, men paa stod, at han skulde referere for ham ligesom sædvanlig, hvilket han da ogsaa bekvemmede sig til, men under det Wilkaar, at han intet refererede, undtagen det, som Collegium leverede ham, og befattede sig ikke med Commandosager. Han maatte da udfærdige Commissorium imod sig selv, og ved Parolen udstæde samme Ordre som enhver af de andre Ober-Sekretairer i deres Departementer, hvis Indhold var, at enhver, som vidste noget, Sø-Etaten angaaende, maatte melde sig for

for den nedsatte Commission; og, lagde han selv til, vilde han ikke ansee den for en æret Officer, som vidste det mindste at udsætte paa Søe-Etaten, og ikke meldte sig. Commissarierne giennemsaae nu alt det, der var paa Holmen, besigtede ethvert Skib med dets Tilbehør, og undersøgte alt det, som i mindste Maade vedkom Søe-Etaten. Alle spaaede Greven et slet Udfald, da Sagen blev taget saa alvorlig. Han selv derimod var ganske rolig, og trøstede sig med, at en god Sag under en retfærdig Regjering nødvendig maatte triumfere. Saalænge denne Commission varede, prøvede han Verdens sædvanlige Løb. Han havde, da hans Forretninger om Dagen hindrede ham fra at see hans Venner og dem, som gierne vilde tale med ham, indført den Sædvane i sit Huus, at dette stod alle Dage aabent for enhver fra Kl. 6 af om Aftenen, da man efter Behag kunde blive til Aftens-Maaltid, eller gaae bort. I den Tid Commissionen anstillede sine Undersøgelser, kom ingen, undtagen nogle faa trofaste Venner; og naar han enten havde Forestilling hos Kongen, eller var ansagt til Taffels, torde meget faa nærme sig for at tale med ham. Endelig indsendte Commissionen efter nesten 7 Maaneders Forløb nogle Mangels-Poster, som vare af saa liden Betydning, at Greven i en halv Dag besvarede samme, og sendte dem tilbage. Deriblandt vare f. Ex. at paa det ene Skib fattedes Vinduesgardiner; paa det andet vare Laasene ikke smurte o. s. v.; lutter saadanne Mangelsposter, som i 14 Dage, ja kortere Tid, kunde afhjælpes. Dagen derpaa

gik

gik Commissarierne op til Kongen med deres Beretning, og endte den med at lykønske ham til hans Flaades gode Forfaring. Greven blev derpaa kaldet til Hove, og gik derhen med det Forsæt at tage sin Afked, træt af de idelige Chikaner, som han maatte taale; men Kongens store Raade imod ham, og den fuldkomne Tylbestgjørelse, som han fik, holdt ham tilbage. Thi Kongen lod Commissionens Betænkning oplæse for ham, og sagde, at han, for at viise, hvor fornøiet han var med hans Bestyrelse ved Søe-Etaten, vilde give ham 7000 Rdlr. aarlig, som skulde ansees for 1 pr. Cent af det, som han havde sparet i de derpaa anvendte Udgifter, og hans Enke en aarlig Pension af 4000 Rdlr.; ligesledes Admiral Suhm 1000 Rdlr., Capit. Schumacher 400 Rdlr., og Ober-Skibsbygmester Andreas Thuresen 100 Rdlr. aarlig. Den Kongelige Resolution af 28 April 1742 denne Sag angaaende, som kaldt saa ærefuld ud for Greven, findes under Lit. C. I denne Resolution blev ogsaa givet den Befaling, at ingen herefter maatte gjøre nogen Angivelse, uden at sætte sit Navn derunder, og at hvo, som angav noget, og ikke kunde bevise det, skulde ansees som uærdig til Kongens Tjeneste.

Da ved offentlige Angreb ikke kunde udrettes noget imod Greven, søgte man ved List at styrte ham. Til den Ende bragte hans Venner nogle Læger paa deres Side, som foregave, at Svælusten var meget skadelig for Kongens Helbred. Imidlertid benyttede man sig deraf, at Kongen ikke kom paa Holmen, til at indbilde ham,

ham, at intet blev gjort; hvorfor ogsaa, naar Greven talte om et eller andet Arbeide, som blev foretaget, Kongen ved en Mine gav tilkiende, at han ikke troede det. Greven, som mærkede dette, og vidste meget vel, hvorfra det kom, viste sig slet ikke urolig derover, forsikret om, at Arbeidet gif frem, og at Tidens Længde vilde vise Sandheden. Man havde ogsaa bragt det saa vidt hos Kongen, for at standse Sagernes Gang og vække Mistanke om Grevens Forsømmelse, at han for at skaae sine Kræfter hver Gang, naar Greven kom til Forestilling, lagde Klokken paa Bordet, med Befaling, at det ikke maatte vare længere end et Kvarteer; hvorfor ogsaa i de Maaneder, da dette stod paa, saa mange uafgjorte Sager dyngede sig sammen, at da dette Uveir var forbi, og Greven viste Kongen, hvor meget der endnu var tilbage, sagde han: "Jeg er bleven" saaledes straffet denne Gang, at jeg ikke tiere skal "trække saameget paa mig"; og maatte lade Greven komme til sig 3 Dage efter hinanden, for at faae Sagerne afgjorte. Da nu adskillige Skibe vare særdige til at løbe af Stabelen, spurgde Greven Kongen, hvilke Navne de to Krigsskibe og 3 Fregatter skulde have. Kongen svarede derpaa smilende: "det hastier vel ikke." "Deres Majestæt kan, var Grevens Svar, opholde "Skibene, saalænge De befaler; men jo før det kan "fæe, desto bedre er det for Skibene." Kongen mærkede da nok, at det forholdt sig saaledes, som Greven sagde, og lovede at komme Dagen derpaa, og da at hese Alt. Han kom ogsaa, og fandt foruden de anførte Skibe

Skibe endeel nye Konge-Baade, Chaloupper, med mere. Da han længe havde gaaet omkring, vendte han sig til sit Følge og andre Omkringstaaende, og sagde, i det han gneed sine Dine: "Jeg veed ikke, om mine Dine slaae" feil; men mig synes dog, at her forrettes endeel Ar"beide." Ingen svarede noget hertil, og da det uidentviol fortrod Kongen, at han saa ofte uden Årsag havde mistankt Greven, gav han ham, til et Beviis paa sin naadige Bebaagenhed, den næste Gang da han kom til Hove, sit Portrait indfattet med Brillanter, for at bære paa Brystet.

Året derefter, nemlig 1743, just da man var i Begreb med at udruste Flaaden, blev Greven anklaget af Admiral Suhm, en Mand, som han længe havde været i den bedste Forstaaelse med, som han elskede og agtede, men uidentviol af onde Raadgivere var bleven forledet til at gjøre dette Skridt. Kongen lod Greven og Commandeurerne Dumreicher og Wegerstow kalde, og da Admiral Suhm ikke kunde bevise sine Beskyldninger, men forlangede en Commission for at undersøge Sagen, svarede Kongen: "Jeg har haft alt for mange" Commissioner. Nu vil jeg selv engang være Com"missarius. De veed, Admiral Suhm, hvad jeg til"førn har befalet, og folgelig Deres Skiebne. De skal"afsevere det, De som Holmens Chef har under Hæn"der, til Grev Danneviold; og af Dem, Grev Dan"nessiold, kræver jeg siden Regnskab derfor. Admiral" Suhm fik ogsaa strax sin Afsted med 1200 Rdlr." Pension." Samme År igiendrev den gjorte Angi"velse

velse imod Greven sig selv, da en anseelig og vel ndruftet Flaade laae paa Noden. Greven blev det Nar General-Admiral-Lieutenant.

Efter den Tid kunde ingen rokke ham af sin Konges Gunst, hvorudi han forblev indtil Kongens Død, som indfaldt 1746. Det vilde være Uret at ende denne betydelige Epoke i Grevens Liv, uden at tillægge den Monark, som han var saa hengiven, og i hvis Gunst han blot ved sande Fortienester, og ikke ved Smiger, havde vidst at befæste sig, sin velfortiente Roes. Vi finde i de Svar, som Kongen gav ved adskillige Leiligheder, ei allene en rigtig Dømmekraft, og megen bon Sens, men endog en Wittighed, som man maaskee ikke tiltroede ham. Vi see i de Undersøgelser, som han ved offentlige Commissioner lod anstille over en Mand's Forhold, til hvilken han ellers havde saa megen Fortrolighed, den kloge Tyrstes Forsigtighed og Upartisthed; men ogsaa paa den anden Side, naar man vilde bruge Commissioner blot som Redskaber til at opvække Misstanke, som et Vehikel for Had og Misundelse, Kiæthed nok til at afslaae dem, Mod og Styrke nok til at haandhave en rebelig og duelig Mand, endog imod de Personer, for hvilke Svagbed er saa tilgivelig. Og hvo, som vil overbevise sig om Kong Christian den 6tes Arbeidsomhed og Flid i Regieringsager, behøver blot at kaste Biet til de af sal. Grev Danneskiold efterladte Papirer, hvoriblandt findes henimod 300 af Kongen selv egenhændig skrevne Breve, og endeel Førestillinger med høstegnede Anmærkninger og Resolutioner af Kongens

gens egen Haand. En Regent, som maae dele sin Opmærksomhed, sin Omhu, imellem saa mange vigtige Departementer, og som dog stænker saa megen virksom Flid til et eneste, fortienner unøgtelig den Roes, at han er arbeidsom; og endnu større Roes bliver dette hos Kong Christian den 6te, hvis svage Helbred syntes at kræve mindre Anstrængelse.

Strax efter Kong Christian den 6tes Død lod det vel, som om den unge Konge var megen Raade og Godhed for Greven, men det varede ikke længe, førend det lykkedes hans Uvenner at fordrive ham, og det paa følgende Maade. Admiral Rosenpalm foregav, at han kunde udrette det samme ved Søe-Etaten med 100000 Rdlr. mindre. Da Kongen sagde Greven dette, svarede han, at somintet var ham kiere, end at tiene sin Konge og sit Fædreland paa den nyttigste Maade, udbad han sig Planen, og dersom han da fandt, at den kunde sættes i Værk, vilde han gierne følge en andens bedre Indsigter. Man foreviste ham derpaa en Plan, som formodentlig var saaledes indrettet, at han ikke kunde bifalde den, da den ikke engang blev siden fulgt af dem, som havde udfæstet den; og Følgen deraf blev denne, at Greven maatte forlade sin Post. Et iblandt de to Forslage, som denne Plan indeholdt, var dette, at enhver Officeer og Betient skulde affortes noget i sin Gage, hvilket Greven fandt at være ubilligt, og derfor ikke kunde samtykke. Hvor slet ellers denne Plan blev udført, sees deraf, at da Greven i Aaret 1749 spurgde Kongen, om Admiral Rosenpalm havde sparet den belo-

vede Sum, svarede Kongen: "Nei, jeg har toertimod
"givet mere til"; og da Admiral Rosenpalm erindrede
Kongen om sit Løfte for dette Projekts Udførelse, at
givre ham til General-Admiral-Lieutenant, svarede
han: "De lovede, Hr. Admiral, at spare mig Penge,
"og holdt det ikke. Vi ville derfor glemme vort Løfte
"paa begge Sider." Grev Danneskiold fik da saale-
des sin Afsked, og Kongen satte med egen Haand den-
ne Marsag ind i Afskeds-Concepten: "At fordi han efter
"den Plan, som i Sæ-Statens Sager skulde følges,
"ikke efter sine Indsigter troede at kunne tiene med
"Nytte, saa fik han hermed i Naade sin Afsked." Co-
pion af denne Afsked findes under Lit. D. Imidler-
tid viste Kongen sig stedse meget naadig imod ham, og
sendte ham ved Kroningen 1747, omendstiondt han ikke
var tilstede, det blaa Baand, med det Tillæg: At den
Elephant, som sendtes, var den, som K. Christian den
6te selv havde baaret; og at Kongen derfor troede, at
den vilde være ham dobbelt kjær. Han besidnede ogsaa
siden ved alle Leiligheder de fordeeltige Tanker, som
han havde om ham; og da Kongen i Maret 1756 reiste
igennem Altona, hvor han opholdt sig en 8 Dages
Tid, og talte med Greven om Sæ-Statens, sagde
han: "Nu, jeg saer Dem dog vel engang igien i Ties-
"neste. Jeg seer den Nytte, som De kan giøre
"mig."

Greven opholdt sig efter sin Afsked i Altona, hvor
han var flyttet hen med sin Familie, som den Gang
bestod, foruden ham og hans Kone, af en Søn og to
Døttre,

Døttre, der endnu vare smaae; en giot Datter tillige
med hendes Mand, Schouthynacht Grev Danneskiold,
som havde 3 Børn, en Søn og 2 Døttre, og som, efter-
at han tilligemed sin Svigersfader maatte forlade Sæ-
Statens, og havde været 2 Aar Amtmand over Norborg
Amt uden Gage, fik sin Afsked. Denne talrige Familie
maatte han næsten allene underholde, og det af 1500
Rdlr. aarlig. Thi til den Summa havde han indskræn-
ket sig, og lod det øvrige af de 7000 Rdlr., som han
beholdt, da han gik ud af Tjenesten, gaae til sin Gields
Afbetaling, der beløb sig den Gang til 80000 Rdlr.
Man vil maaskee undre sig over, at Grevens Gield var
saa stor, da han foruden sine egne arvede Midler havde
haft saa betydelige Indkomster. Men omendstiondt han
virkelig var bedre Huusholder over Kongens Kasse end
over sin egen, vil man dog ikke finde denne Gield saa
meget overdreven, naar man betænker: at han lige ind-
til den Commissions Slutning i Maret 1742, da han
fik de 7000 Rdlr. aarlig, havde tient for en liden Ga-
ge; thi han havde som Deputeret fra 1731 indtil 1735
1000 Rdlr. aarlig; fra 1735 indtil 1740 som Ober-
Sekretair 2000 Rdlr., og 1740 fik han et Tillæg af
1000 Rdlr.; at han havde et Embede, der forarsage-
de ham mange Udgifter, nu ved at beværte det Konge-
lige Herstab paa Slaaden, nu ved at føre en Huushold-
ning, passende med hans Hensigt, som var, ved at lade
sit Huus og sit Bord daglig staae aabent for Sæ-
Statens Officerer og andre, at danne, især de første, endnu
mere til det selskabelige Liv; at han hvert Aar maatte

giøre en Reise til Glückstadt for at eftersee det der foretagne Arbejde paa sin egen Beføining; at Prindsesse Sophie Hedevigs Begravelse, Dronning Lovises Indtog, hans egen Equipering 1743, da Flaaden var ude, Bygningerne og de øvrige Indretninger paa Søllerød, o. s. v., nødvendig maatte foraarsage ham store Beføininger. Ved sin sparsommelige Levemaade, efterat han var kommen ud af Tjenesten, bragte han sin Gield temmelig ned, som dog siden igjen mærkelig blev forøget, da han blev kaldet tilbage.

I Marts 1748 reiste han med sin Svigersøn, som var meget sygelig, og sin egen Søn, som den Gang var 8 Aar gammel, til det varme Bad i Wiesbaden. Her blev han usformodentlig befriet fra den Lamhed, som han i 10 Aar havde haft, og som var en Følge af den Sygdom, han ved Dokkens Bygning havde tildraget sig. Da han paa Tilbagereisen drog igiennem Berlin, og, efterat have opholdt sig der en Dag for at lade sit Reiseselskab beføe Byen, stod færdig at forlade den, kom en af Kongens Adjutanter til ham, og sagde, at Kongen, som havde hørt, at han var i Berlin, ønskede at tale med ham, og bad ham derfor at komme Dagen derpaa til Høve. Han maatte da udsætte sin Reise, lod sig endnu samme Dag melde hos Kongen, og blev meget naadig modtaget. I denne Audience gjorde Kongen af Preussen ham det Forslag, at træde i sin Tjeneste for at kasse ham en Flaade, hvortil han ingen Beføining vilde spare, og som skulde anlægges i Embden. Han gjorde ham store Tilbud, ei allene dobbelt saa stor

Gage,

Gage, som han havde havt i Danmark, med frit Hus og en prægtig Baaning; men endog Forsørgelse i Jordegods eller Penge for hans Enke og Børn efter ham, enten han forblev i Tjenesten, eller forlod den. Hvor smigrende for Egentierligheden, hvor blendende ihenseende til Fordelen, og hvor fristende dette Tilbud end var for en Mand, hvis Fædreland ikke vilde benytte sig af hans Dueltighed, elskede han dog dette alt for høit til at kunne forlade det; især da han troede, at en Udvidelse af Kongen af Preussens Magt kunde være farlig baade for Danmark og andre Lande, og altsaa ikke vilde kaane sig som et Redskab dertil. Han undskyldte sig derfor med sin svage Helbred, og reiste, efterat han havde spist med Kongen, Dagen derpaa hjem.

Neppe havde han været et Par Maaneder hjemme, førend han fik et Brev, hvorudi man tilkiendegav ham, at Kongen forundrede sig meget over, at han uden Tilladelse var reist til Berlin. Greven svarede: at han, da Hs. Majestæt havde givet ham sin Afsted, troede sig aldeles fri og sin egen, saa at han kunde reise, hvor han vilde; at han heller ikke indsaae det Utilladelige derudi, isald han, da hans egen Konge ikke vilde bruge ham, antog en fremmed Konges Tilbud; og at han i det øvrige blot tilskrev sine Ubennerden Mistanke, som de ved denne Reise havde søgt at opvække imod ham hos en Konge, paa hvis naadige Sindelag imod sig han havde havt saa store Prober. Da man nu maaffee frygtede for, at han, fortrydelig

over denne Erindring, endnu skulde tage imod Tilbudet, fik han et meget høfligt Svar, hvorudi blev ham tilkiendegivet, at Kongen nok havde troet, at Greven elskede sit Fædreland alt for meget til at forlade det; men at man var bleven nødsaget at tilskrive ham, fordi Gesandterne fra det engelske, hollandske og svenske Hof havde tilkiendegivet efter Befaling deres Hoffers Forundring over, at man lod en Mand af Grev Danneskiolds Erfaring og Duelighed i Søværnet komme til en Konge, der ved sin Magt til Søes kunde blive farlig for andre, og at det, ved hans Indskydelse i en Etat, hvor han endnu var saa elsket, vilde være ham en let Sag at bringe andre baade af høiere og ringere Classer til at følge sig. Endelig endtes Brevet med en Hilsen fra Kongen, at da han ønskede at tale med Greven, bad han ham, saasnart Vinteren var forbi, at han vilde komme til Kiøbenhavn. Greven reiste ogsaa 1749 om Foraaret derhen, og blev meget naadig modtagen af Kongen, som gjorde ham det Forslag, at hans Svigersøn, som en ung Mand, skulde træde ind i Admiraltets Collegium, og faae en Division. Dette Forslag bragte Greven sin Svigersøn, som ikke havde megen Lyst dertil; men dog imodtog det paa Vilkaar, at hans Svigerfader skulde følge med, og opholde sig paa Søllerød, 2 Mile fra Kiøbenhavn, som han endnu eiede, og ikke havde fundet Kiøber til. Da de paa Veien besøgte Grevens Moder paa Gisselsfeldt, fik Svigersønnen Dagen derpaa en Forraadnesses-Feber, hvoraf han døde i sit 29de Aar, netop i samme Alder, som hans Fader og

Far-

Farfader havde opnaaet, efterladende sig en Enke og 2 smaae Børn. Greven drog derpaa til Søllerød, hvor han levede i sin Kølighed, indtil Geheimeraad Grev Dehn, som den Gang stod i Conseilet, fik det Stedet. Han reiste derpaa, da han havde sendt sin Søn, som var 17 Aar gammel, til den franske Armee, for at giøre sig dygtig til Tjenesten, i Aaret 1756 til Marseliusborg; men da ingen beboelig Bygning der forefandtes, fikte han sig en Gaard i Aarhus. Her levede han fornoiet tilligemed sin Kone og Datter, fordrev Tiden med mathematisk og physiske Studeringer, samt Musik, og stræbte saavel at bringe sit Gods i bedre Stand som at afbetale sin Gæld. I Aaret 1758 døde, til hans og Familiens store Sorg, hans eneste Søn, der stod som Capitain i Grev Lovendals Regimente ved den franske Armee, og tillige var Capitain i det schlesvigiske Infanterie-Regiment, af en i Armeen grasserende smitsom Sygdom. Han var et haabefuldt ungt Menneske, meget elsket og yndet af sine Foresatte og alle, som kiendte ham; hvorfor ogsaa Marskalk Broglio, som da kommanderede den franske Armee, havde valgt ham til sin Adjutant.

1760 fik Greven Brev fra Oberhofmarskalk Grev Moltke, som i Kongens Navn tilbød ham at gaae til Sorø som Oberhovmester. Omendskiøndt dette var et ganske andet Sag end det, hvorudi han tilforn havde været, fulgte han dog sin Grundsetning, som var at gaae, hvor han blev kaldet til Landets Tjeneste. Ved sin Tilværelse paa Sorø fandt han 6 eller 7 Akademister,

E 5

mister og den største Uorden iblandt de unge Mennesker, saavel i Lærdom som i Sæder. Professorerne selv klagede over, at de ofte i deres Læsetimer havde ingen Tilhørere. Akademisterne reiste bort, bleve Uger, ja Maaneder borte, uden at melde det til Oberhovmesteren eller Professorerne. De spillede og spiste paa deres Kamre, hvilket efter Fundatsen var forbudet, og det sidste ikkun tilladt i Sygdoms Tilfælde, for ikke at forarsage Forældrene dobbelte Udgifter, eller give Anledning til, at de unge Mennesker fatte sig i Gield. Underrettet i Forveien om disse Uordener, var Greven ogsaa desto mere opmærksom paa at forebygge og rette dem, og sparede ingen Glid for at fremme Hensigten af Akademiets Indretning, og danne disse unge Mennesker til gode, sødelige, og duedige Borgere i Staten. For Grevens Tid havde Professorerne læst hver sin Time uden at kunne vide, enten deres Tilhørere havde fattet, og beholdt noget af deres Foredrag eller ei; han gjorde derfor den Indretning, at Onsdag og Lørdag skulde være Repe-titionsdag, da Akademisterne bleve tilspurgte om det, hvorover de forrige Dage var blevet læst. Disse Dage var Greven selv stedse nærværende, roste de Flittige, og erindrede høflig, men tillige alvorlig, de Forsømmelige. Dette havde den gode Virkning, at Akademisterne under Forelæsningen optegnede det mærkeligste, og vedligeholdt Agtsomheden. Han besøgte ogsaa, omend skøndt ikke saa ofte, de øvrige Forelæsninger, samt Dødsferne i Dandsen, Fægning og Riden. Naar Akademisterne spiste, kom han hen for at see Anretningen,

og

og anordnede, at en Professor, for desto større Ordens Skyld, daglig skulde spise ved Akademisternes Bord. Han gav aldrig offentlige Frettesættelser, førend han i Forveien havde adskillige Gange forgievet advaret i Censurum, og forsømte ikke selv at give Akademisterne et folgeværdigt Exempel, som i Alt, saa ogsaa derudi, at han gik hver Søndag i Kirke, og altid i Akademist-Sto-ken. For de flittige Akademister var han ved Høffet en iorrig Talsmand, og erlangede endog kongelige Be-naadninger for dem. Paa det at han baade kunde vinde Akademisternes Kiærlighed, forskaffe dem som unge Men-nesker den Forandring og Forbøvelse, som de uden For-sømmelse i deres Studeringer burde have, og danne dem for den selskabelige Omgang, havde han hver Mid-dag 2 Professorer og 4 Akademister, og hver Aften 1 Professor og 2 Akademister til Bords, hvilket gik Lou-ren omkring. Efter Bordet om Aftenen spillede smaae Commerce-spil, men ikke længe. Ved Maaltidet, og ellers, foranledigede Greven lærerige Samtaler. Selv spillede han ikke. Hver Lørdag Eftermiddag var Con-cert hos ham, hvor enhver kunde komme, enten for at spille med, isald han forstod at traktere noget Instru-ment, eller for at høre til. Ogsaa Søndag Eftermid-dag stod Grevens Huus aabent for dem, som vilde kom-me, enten for at spille Kort, eller for at tage Deel i Samtalerne. Overalt herskede i disse Selskaber baade den anstændige Frihed, som kunde gjøre dem behagelige for unge Mennesker, og tillige den gode Tone, hvorved de bleve nyttige for dem, som ei allene skulde ansæres

til

til Studeringer, men dannes for den store Verden. Foruden de 2de store Høitideligheds-Dage, nemlig: Kongens Geburtsdag, og Akademiets Stiftelsesdag, som bleve celebrerede, gav han ogsaa Akademiet, Byen, og Egnens Beboere tvende Gange Bal om Vinteren, hvilket blot anføres, for at vise, at Grev Danneskiold ingenlunde var den overdreven alvorlige og suurseende Mand, der ingen anstændige Forlystelser kunde taale. Akademiets Bygninger, som vare meget forfaldne, søgte han at faa saa meget mueligt sat i Stand, og sørgede for, at det gode Bibliothek, som i nederste Etage stod Fare for at bedærves af Fugtighed, blev flyttet i anden Etage, hvor det fik en vel indrettet Plads. En Forvalter, som var ved Godset, og som baade var ukundig i Landvæsnet, og alt for magelig, hvorunder Godsets Forvaltning leed meget, ombyttede han med en anden, der var opfodt ved Landvæsnet. Hvorfor den denne Forandring var for Godset, og at Greven ikke gjorde denne Mand brødløs, sees af følgende Tildragelse. Da en Bonde kom en Dag fra Peersborg, den nærmeste Landsby ved Sorø, og forlangede Hielp, fordi han ved Eygdom havde mistet sit Qvæg og sine Heste; og Greven lod Forvalteren kalde, for at erfare Sandheden, svarede han: at han ikke var alvidende, og at det var Udriderens Sag at gjøre Forklaring over Bøndernes Tilstand. Da Greven derpaa forestillede ham, at dette var hans Pligt som Forvalter, sagde han, at naar saa var, stattede han ikke om at blive længere, men vilde vende tilbage til sit andet Embede, da han tillige var Mon-

ster-

ster skriver i Lolland. Greven anlagde ogsaa, medens han var paa Sorø, en botanisk Have, og en stor Allee; og da Skovene vare meget forhugne, og man uden Sky stial deraf, søgte han saameget mueligt at forebygge saadant.

Han omgikkes Professorerne med megen Agtelse og Venkskab. Men da han især yndede et Par af dem, og disse deels bleve jaloux paa hinanden, deels opvækkede Jaloufie hos nogle af de andre, hvilket endogsaa udbredede sig til Akademisterne, forvoldte dette Greven adskillige Fortrædeligheder, som gjorde ham kied af sin Post. Da nu dertil kom, at han, som intet ibrigere ønskede, end at være virksom til Akademiets Opkomst, indsaae, og ofte forestillede Regieringen, at Akademiets Vedligeholdelse vilde blive vanskelig, dersom ikke Kongen gav et klækkeligt Tilskud, eller lod det hvile en 10 Aars Tid, for imidlertid at samle en Kapital, hvormed man kunde begynde paa ny; blev Hoffet kied af Grevens igientagne Forestillinger, og gav ham, da han forlanged det, sin Afsked fra en Post, hvor han, ligesom i alle de øvrige han havde beklædet, viste sig nidkier og virksom, og bragte i den korte Tid, han var derudi, Akademisternes Antal fra 7 til henimod 30. Medens han var paa Sorø, mistede han sin Kone, med hvilken han havde levet i det kierligste Egtekskab, og havt 9 Børn, 3 Sønner og 6 Døttre.

Greven vendte nu tilbage til Aarhus, og da hans Helbred formedelst det smertelige Tab, som han havde gjort, havde lidt meget, raadede Lægerne ham at

at

at reise til Pyrmont for at bruge Brønden paa Stedet, hvilket bekom ham saa vel, at han reiste fuldkommen helbredet tilbage.

Da han i Aaret 1766 var reist til Kjøbenhavn i sine egne Forretninger, indfaldt, medens han opholdte sig der, Kong Friderik den Femtes Død. Grevnen maatte, da Aarstiden ikke tillod ham at reise hjem, besøge Begravelsen, og bar som ældste blaae Ridder Elephant-Ordenen. Strax efter var nu regierende Konges Tilrædelse til Regieringen, fik han Befaling at tilkiendegive sine Tanker om Landets daværende Tilstand i Almindelighed, hvilket han ogsaa gjorde i et P. M. af 23 Januari samme Aar, og tilfillede Kongen endnu et andet, blot Svøetaten angaaende, af 22 Februarii. Dette, som indeholdt adskillige af Grevnen giorte Anmærkninger, i Henseende til Marinen, foraarfagede en temmelig heftig Strid, imellem ham og da værende Ober- Secreter ved Svøetaten, Hans Excellence Hr. Geheimeraad Rosenkrantz, samt det kongelige combinede Admiralitets- og Commissariats-Collegium. Adskillige hertil hørende Erklæringer, og andre Bilage, findes anførte i et Skrift, som udkom i Aaret 1790, under Titel: Efterretninger om den danske Svøetat fra forrige Tid, hvortil dog endnu kunde føies, som denne Sag vedkommende et Aft. Stykke, som findes i Bilagene under Lit. E., og i bemeldte Efterretninger er udeladt. Jeg forstaaer ikke at bedømme denne Strid, som henhører under de i Svø-Væsenet høvendes Dom. Ikkum et Dnske kan jeg ikke holde tilbage, nemlig: At denne

Sam-

Samling af Aft. bemeldte Sag vedkommende, som først udkom 1790, altsaa 20 Aar efter Grevens Død, havde været udgiven medens han endnu levede, og kunde forsvare sig.

Da Grevnen saaledes efter Gæddane frimodig havde fremsat sine Tanker, reiste han i Maj Maaned tilbage, og tænkte paa intet mindre, end at gaae ind igien i Tjenesten. Men i Julii Maaned samme Aar kom en Ex-press med et egenhændigt og i de naadigste Udtrykke forfattet Brev fra Kongen, hvoraf følger en Copie under Lit. F., og hvorudi han befalede ham, ufortøvet at komme til Kjøbenhavn, da han havde vigtige Ting at tale med ham om. Han reiste strax, og blev i August Maaned ikke allene indsat ved Svøetaten som Ober-Secretair og Surintendant de Marine, men ogsaa som Stats-Minister med en Gage af 8000 Rd. I Følge sit Embede fik han Ordre at føre Prindsesse Sophie Magdalene over Sundet til Sverrig, samt at hente Dronning Caroline Mathilde i Colding, og føre hende over Belterne. Omendstøndt han denne sidste Gang var meget fort i Staten, foretog han dog adskillige nyttige Ting, hvoraf nogle bleve iværksatte, andre ikke. I blandt de første vare hans Forslag om Pension for Svø-Officervernes Enker af Assistentshuusets Ovrskud, hvorved mange fattige Enker, som endog fra Kong Friderik den 4des Tid kummerlig havde ernæret sig, bleve hjulpe. Om Lakkelagshuusenes Bygning. Om Standsning i Krudt-Magazinernes Opbyggelse paa Amager, i Betragtning af den dermed forbundne Fare og Omkostninger.

ger.

ger. Om Tillæg for Sæe-Artilleristerne. Om Ribaae Havns Nedlæggelse, og Udførelsen af det allerede i Kong Christian den 6tes Tid, af ham giorte Forslag i Henseende til Lunetternes Anlæggelse, som efter Grevens Afgang fra Sæe-Staten blev standset, men siden igien med nogen Forandring er bleven fortsat. Om at sætte Flaaden paa 33 Skibe af Linien. Om Grund-Regelen for Skibenes Bygning, Alder og Reparation, fra Afsløbningen indtil Ophugningen. Om Auscultanters Ansættelse i Admiralitets- og Commissariats-Collegio, som skulde dannes til dets Forretninger. Hans Plan til et Marin-Regiments Oprettelse kom ikke til Forslag, og hans indgivne Forslag, om at indrette Siethuset til Sæekadets-Akademie, blev vel approberet, men ikke udført. Da min Hensigt ei er at skrive Sæestatens Historie, men blot at anføre det, som Grev Danneskiold udrettede, medens han sidste Gang havde dens Bestyrelse, troer jeg, at det her kortelig anførte er nok til at godtgjøre, at Alderen, som desuden ikke var saa høi, ingenlunde havde svækket hans Virksomhed og Savnelyst, og at altsaa hans Uvenners Beskyldninger imod ham vare ugrundede, som deraf tage Anledning til at overtale Kongen til at give ham en ligesaa uformodentlig som unaadig Afsked, da han den 26 October 1767, altsaa noget over et Aar efterat han var indkaldet, fik i et fransk Brev, underskrevet med Kongens Navn, Ordre inden 3 Dage at forlade Byen, og forføie sig til Marselisborg, med den Pension af 7000 Rd. aarlig, som han tilforn havde havt. Saa frænkende og uventet som denne

denne Afsked var for Grevens og mange baade i og uden for Staten, som elskede og yndede ham, vilde han dog ikke efter adskilliges Raad giøre Forsøg paa at afvende dette Ubeir og forlange at vide den Forbrydelse, som kunde paadrage ham i saadan Grad sin Konges Unnaade. Han var altid lydlig Underfaat, og saaledes vilste han sig ogsaa ved denne Leilighed, da han strax gjorde Anstalt til at pakke ind, og reiste den 3die Dags Morgen til Aarhus. Han bar denne bittere Skiebne med sin sædvanlige Standhaftighed. Da han læste Kongens Brev, saaes ingen Forandring hos ham, og da hans Datter ved at erfare dets Indhold blev sat i Bevægelse, sagde han "Tak hellere Gud, som giver mig Haab at kunne tilbringe mine sidste Dage i Ro. Du veed, at jeg stedse har ønsket mig en Mellemtid imellem dette Livs urolige Sysseler, og det bedre Liv. Nu faaer jeg dette Ønske opfyldt, uden at have den Bebreidelse at giøre mig selv, at jeg har nægtet mit Fædreland min Tieneste, saalænge jeg kunde tiene." Grevens nød den stiedne Trøst ved slige Tilfælde, at alle kappedes om at besidne ham deres Deeltagelse, og i de tvende Dage han forblev i Byen, var hans Hus stedse fuldt. I hans Sted blev Grev Laurvig ansat som Ober-Secretair ved Sæe-Staten, og var ikke frie for den Mistanke, at han havde en betydelig Andeel i sin Velgiørers Afsked, som Mæret tilforn efter hans Anmodning havde forskaffet ham den kongelige Tilladelse, hvilken tilforn var bleven ham nægtet, at komme tilbage fra Norge, hvor han havde Befaling at opholde sig paa sit Grevskab.

Formedeist denne sidste Forandring bleve Grev Danneberg's Omstændigheder meget forværrede, og hans Siel, som var nedbragt til 8 a 10000 Rb., anseelig forøget, hvortil Marsagen let indsees, naar man betænker, at han i Kjøbenhavn maatte anskaffe sig et nyt og anstændigt Ameublement; at Kroningen, Dronning Caroline Mathildes Indtog, Prindsessens Oversærelse til Sverrig og Dronningens til Kiøbenhavn, Reisen med Kongen til Holsteen, som i denne korte Tid indfaldt, kostede ham meget; og at endelig den Ulykke stødte til, at det Skib, som skulde bringe hans Løi over i November Maaned til Aarhus, blev løst, var nær ved at synke, og at næsten alt hans Gods blev fordærvet. Neppe et Aar derefter blev han hæftig syg, og omendskiondt han kom sig af denne Sygdom, var dog hans Helbred saa svækket, at man let kunde see, det ikke vilde vare lange. Dette mærkede han ogsaa selv, men med den Sinds-Rolighed, som den retskafne Mand og dydige Christen allene kan besidde, og hvormed han seer et bedre Liv imøde. Hans eneste Befymring var for den Datter, som han efterlod sig, hvilken han elskede meget høit, og som mistede i ham sin eeneste Støtte. I Januarii Maaned 1770 blev han atter heftig angrebet af sit sædvanlige Onde, en stærk Svindel med Feber derhos, som, uagtet tre brave Læger bleve kaldte til Hielp, ikke kunde sættes, og først i April blev til et Slag, som hver Dag angreb ham indtil den 18 Julii, da han døde deraf om Morgenen Kl. 4, nær 67 Aar gammel. En Time efter hans Død, kom den i Aarhus da værende

Sæc.

Sæc-Capitain, tilligemed Borgemeesteren, og foreviste et tillukt Brev fra Admiralitetet, med den paa skrevne Ordre, at saasnart Grev Danneberg var død, skulde de i hans Datters Nærværelse aabne dette; hvilket skede, og fandtes da deri en kongelig Ordre, at de skulde gienemgaae Grevens Papirer, og udsøge, hvad der var vedkommende de offentlige Betieninger, som han havde været i. Dette skede strax, da de oversendte, hvad der fandtes.

Greven havde i alt haft 9 Børn, 3 Sønner og 6 Døttre, som alle døde smaae, undtagen den ældste Datter, der var gift med sin Fætter, Schoutbynacht og Kammerherre Grev Ulrich Adolph Danneberg; en Søn, som døde i den franske Armee; og en Datter, som endnu lever. Hun modtog efter sin sal. Fader en Siel af 16 til 17000 Rb., som hun paa en roesværdig Maade, og ved at leve indskrænket, har afbetalt indtil paa 2000 Rb. nær, der endnu staae tilbage, men som hun haaber tilligemed det øvrige at kunne afbetale.

Saaledes endte da Grev Frederik Danneberg's Samsøe sin ærefulde, og ved mange Lyffens Afvejlninger udmærkede Bane. Saa iblant Fædrenelandets fortiente og berømte Mænd have i Kundskaber, Virksomhed, en ædel Tænkemaade, og redelig Karakter overgaaet ham. Han havde, ligesom ethvert Menneske, sine Feil og Skrøbeligheder. Den Hidsigthed, som saa naturlig følger den meget Virksomme; den Paastaaelighed paa sine Meninger og eengang fattede Beslutning, som ikke sielden findes hos den redelige, faste, og efter sin

D 2 Over.

Overbeviisning handlende Mand, og en alt for stor Godtroenhed i Henseende til dem, som ofte misbrugte den til hans egen Skade, vare de fornemste. Hvad hans Paasaaelighed i at forfægte sin Mening, og vedblive sin eengangtagne Beslutning angaaer, har jeg dog hørt dem, som arbejdede under ham, forsikre, at naar man ikkun gav ham Tid, og ikke strax med Hestighed modfagde ham, men vidste at fremsætte tilstrækkelige Grunde imod hans yttrede Mening, var han villig til at frafalde den. Overalt kan man med Sandhed sige, at dersom hans usædvanlige Virksomhed var undertiden Skyld udi, at adskillige Ting bleve begyndte, men ikke fuldendte, fordi den Hastighed, hvormed de bleve gjort, ikke altid tillod at forudsæe mødende Vanskeligheder og andre Omstændigheder, som forhindrede deres Fremgang, frembragte den dog mange herlige Ting og nyttige Indretninger for Landet, som uden den besynderlige Drivt, Embeds-Jær og Standhaftighed, der fandtes hos ham, neppe vare bleve iværksatte og fuldendte, hvorpaa især Dokken og flere andre Indretninger kunne tiene til Beviis.

Man har beskylt ham for Intolerance i Religionen, hvoraf han ikke, ligesom saa mange andre i sin Tid, havde blot Skinnet, men som han altid bar en sand Erbødighed og Hviagtselse for. Da Middelveien imellem Letvindighed og Ligegyldighed for Religionen paa den ene, og en overdreven Jær og Ridkerhed for samme paa den anden Side, ikke altid er saa let, blev heller ikke denne Middelvei, hvor det galdt om Religionens Sag, stedse

stedse noie nok af Grevens iagttaget. Dog synes mig, at dette med Grund kan tiene til hans Undskyldning, at de tolerante Grundsatninger i Religionen, endnu i den Tid, da han levede, langt fra ikke vare saa almindelige som de nu ere. En Tildragelse, som især har givet Anledning til at beskylde Grevens derfor, var den med Professor Baseldow, medens Grevens var Oberhovmester paa Sorø. Vel kan man ikke nægte, at han jo gik alt for vidt i denne Sag, da han ikke lod sig noie med at udvirke Forbud, at B. ikke maatte læse over Theologien, og at faae ham bort fra Akademiet; men da han havde erhholdet et Professorat i Altona, gjorde i Aaret 1767, medens han var i Stats-Raadet, ogsaa Forslag om at fordrive ham derfra, hvilket Forslag findes i Lurdorphanas I D. Pag. 22 til 48. Imidlertid troer jeg dog, at adskilligt herved kan ansæres, som tiener til at sætte Grevens Forhold i et mindre usfordelagtigt Lys, end man heraf har taget Anledning til at sætte samme. B. var, omendskiøndt han havde lagt sig efter de philosophiske Videnskaber, og hans Skrifter vidne om en Mand, som kan tænke, ikke altid Philosoph i sit Forhold, men viiste sig, hvilket var bekiøndt iblant hans Medcolleger og andre i Sorø, entusiastisk indtil en Grad, som nærmede sig Afstindighed. Uden her at undersøge, hvilket ikke er Stedet, om de Beskyldninger, Grevens i bemeldte Forslag gjorde imod ham, i Henseende til Materialismus, Socinianismus, og andre Wildfarelser, som efter hans Tanker fandtes indstrøede i hans Skrifter, saavel som i hans

mundtlige Forelæsninger for Akademisterne, ere grundede eller ei, maade det være nok at erindre, at troværdige Mænd af hans Kolleger have forsikret, at han yttrede offentlig alt for frie og farlige Meninger om Selvmord, om Unødvendigheden af en guddommeligt Aabenbaring o. s. v. Da han kom fra Lydsland, hvor man den Tid allerede ved Hielp af Kritikens Fakkell havde begyndt at undersøge og berigtige Grund-Texten i det gamle og nye Testamente, og han selv, blottet for de til den bibelske Kritik hørende Kundskaber, havde hørt tale om forskellige Læsearter i det nye Testamente, brugte han det uoverlagte Udtryk: Da hat der Apostel sich verschrieben. Dette burde og kunde Grev Danneviold, hvis Pligt det var at vaage over, at saa mange unge Mennesker, som vare hans Opsyn betroede, ikke skulde indsue saadanne Meninger, ikke med Ligegyldighed ansee. Da han derfor meget ofte i private Samtaler havde søgt at bringe B. paa andre Tanker, men denne vedblev sine Meninger; da Greven ogsaa havde tilraadet og formanet ham til, i det mindste at beholde disse Meninger hos sig selv, og ikke udbrede dem i sine Forelæsninger, og til de Unges Forargelse, men forgiøves; kunde vel neppe nogen fortænke ham i, at han søgte at stille Akademiet ved en Mand, som han efter sin Overbeviisning troede at være farlig og skadelig. Kun at Greven, da hans Kald ikke mere opfordrede ham dertil, havde ladet B. og hans Meninger uanfægtede. At blot en noget overdreven Jær for Religionen forlede ham til dette Skridt, og ikke nogen personlig Animositet

mositet imod B. selv, vidner Indholdet af det ommeldte Forslag; hvorudi han anmoder Kongen om at give B. endog en bedre Betiening og større Indkomster, naar han kun ikke mere besteg nogen offentlig Lærestol. En Anekdote kan jeg ikke her forbigaae, som tydelig vidner om, hvor lidet Prof. B. var stiftet til at føre Beviser for Religionen af Bibelen, og især til at give sig af med den bibelske Kritik. Da han en Dag ved Grevens Bord, hvor Prof. Sneedorff samme Gang spiste, paastod, at de smaa Børns Daab var urimelig og ugrundet, og Greven modsagde ham, ansøgte han til sit Forsvar Matth. 28 Cap. 19 B., hvor det hedder: Lær alle Folk og døber dem. Greven, som forstod meget vel græsk, og havde læst sit nye Testamente i dette Sprog, paastod strax, at det græske Ord burde ikke oversættes lærer, men giører dem til mine Disciple. B. nægtede dette, hvorpaa Greven stod stiltiende op fra Bordet, og hentede et græsk nyt Testamente for at overbevise ham. Da Prof. Sneedorff saae Greven komme tilbage med det nye Testamente, sagde han: "Deres Excellence har umaget sig forgieves; Prof. B. kan ikke læse græsk."

Iblandt de Feil, som man har bebreidet ham, er ogsaa denne, at han ikke let kunde glemme Fornærmelser, og søgte at hevne sig paa dem, som havde gjort ham imod. Det, som udentvivel har givet Anledning til at bebreide ham denne Feil, var en vis Embeds-Siranghed, hvilken han undertiden ansaae fornøden at udøve imod de Embedsmænd, der arbejdede under ham, og

forsømte deres Pligter. Hvor lidet denne fortjener dette Navn, som endog, naar den gaaer alt for vidt, flyder af en renere Kilde, nemlig Iver for Tjenesten og Landets Vel, indseer enhver; og følgende Tildragelse kan tiene til et Beviis derpaa.

Da der i Aaret 1738 blev af en Anonym indgivet en Klage over Grev Danneberg, hvorover Admiralitetets og Commissariatets Betænkning blev indhæftet, var samme eenstemmig til Grevens Fordeel, undtagen Conferentsraad Benzons og Justitsraad Fiskers Erklæringer, hvilke vare ham i nogle Poster imod, og det just i de Poster, hvorudi de selv tilforn i Commissariatet havde samtykt. Greven forsvarede sig i et Promemoria af 10 Juni s. A., og Conseilet, som efter Kongelig Befaling maatte tage alle Ting i Diesyn, erklærede at have foresundet alle Ting i den bedste Stand og Orden. Da derpaa en Kongelig Resolution faldt, som bevidnede Hans Majestæts fuldkomne Tilfredshed med Grevens Tjeneste, og befalede, at de 2de Deputerede skulde have en skarp Trettesættelse for deres Opførsel; var Greven ikke fornøiet dermed, men erklærede, at han ikke mere kunde arbejde med 2de Mand, som paa den Maade havde handlet, ikke imod ham personlig, men i Sæ-Statens Sager, og i Kongens Tjeneste havde aflagt Prøver paa saa vakkende, og sig selv modsigende Grundsætninger. Til et Beviis paa, at intet personligt Had eller Fortrydelse bragte ham til at gjøre dette Skridt, beraabte han sig i sin Foresøgelse til Kongen paa den Lemsældighed, hvormed han havde tænkt

og handlet imod andre, f. Ex. Admiral Hagedorn og Rosenpalm, som personlig havde fornærmet ham. Jeg troer altsaa, at Grevens Forhold herudi, og Paastaaelighed i at ville have disse 2de Embedsmænd ud af Commissariatet, snarere kan anses for en alt for stor Ridikerhed i Kongens Tjeneste, end for Hængerrighed; da adskillige Exempler kunne anses paa Grevens Udelmodighed mod dem, som fornærmede ham, og hvoraf jeg ikke vil nævne et eneste.

En Mand, som jeg ikke vil nævne, hvilken Greven havde hjulpet ind i Sæ-Statens, som han selv havde underviist, og tilstede daglig Afgang i sit Huus og til sit Bord, blev i den hastige Sygdom, som han havde paadraget sig ved Dokkens Bygning, og varede længe, rekommenderet af ham til Kong Christian den 6te, at gjøre Foresøgelse, saa længe han var syg. Greven gjorde dette i den Tanke, at gjøre hant bekendt, og befordre hans Lykke; og Kongen tillod det. Nogle Uger derefter lod Kongen ved den samme Mand Greven sige, at det skulde beroe med Expeditionerne, indtil Greven blev frisk. Han formodede strax, at noget maatte være foregaaet, som kunde forvoide denne Ordre; men da han spurgte derom, blev det nægtet. Et Par Dage efter besøgte Kongen Greven, og sagde iblandt andet: "Er De maaskee fied af at tiene, Grev Danneberg?" Greven, forundret over dette Spørgsmaal, svarede: "Jeg veed ikke, Deres Majestæt, om mit Helbred nogensinde tillader mig det, som ellers er mit inderligste Ønske." Derpaa fortalte Kongen ham,

at den, som han havde sendt i sit Sted, havde foreslået ham, at Greven herefter blev udgytig til Tiensken, og formodentlig ønskede sin Afsted, og at han udbad sig den Raade at komme i hans Sted; hvorpaa Kongen lagde denne Erindring til: "Har De flere saadanne gode Venner, saa send mig dem;" og fra den Tid af kunde Kongen ikke lide ham. Denne Opførsel tilgav dog Greven ham, efter at have gjort ham nogle velfortiente Vebredelser over hans Forhold, fordi han meente, at hans Anmodning til Kongen sigtede ikke saa meget til at faae Greven bort, som til at forfremme sig selv, og tillod ham ligesom før Afgang i sit Huus og til sit Bord. Men det varede ikke længe, førend han afslagde en nye Prøve paa sin Uttaknimmelighed. En Dag, medens Greven var paa Søllerød, og just stod færdig at kjøre til Hirschholm til Forestilling, kom bemeldte Mand, og forlangede af Greven, at han vilde forestille en Ansøgning til Fordeel for en af hans Venner. Omendskiøndt Greven allerede havde lukket sin Portefeuille, bad han ham dog, at han vilde give ham den. Han greb da i en Hast i sin Lomme; men istedet for det rette Papir tog han et Udkast til en Angivelse mod Greven, skreven med hans egen Haand, og leverede ham. Greven kastede Dinene derpaa, og da han saae, hvad det var, sagde han: "Det var nok ikke det rette Papir, som De leverede mig", viste ham det, og anførte disse Cæsars Ord til Brutus: Et toi aussi, mon Fils! Denne blev saa bleeg som et Liig, og vilde taget Papiret tilbage; men Greven sagde: "Nei, min Ven, jeg faaer at be-

"holde

"holde det til en Erindring." Han modtog da Ansøgningen af ham, og da Greven fandt den billig, fik den afgjort til hans Fornøielse; men skædede siden hans Omgang, da han ansaae det for ufornuftigt længere at opføde Slangen i sin egen Barm.

Til et Bevjis paa, hvor meget det gjorde ham ondt, naar han maatte vise Strænghed, behøver jeg blot at anføre Commandeur Benstrups Sag, som i sin Tid gjorde i Søe-Statens saa megen Opsigt, og hvorudi endog Grevens Venner selv have troet, at han gif alt for vidt. Da der endnu hersker et Slags Hemmelighed i denne Sag, kan jeg ikke indlade mig i nogen udførlig Beretning derom. Det, som jeg af de meddeelte Papirer fra Søe-Statens Archib har fundet erfare, er dette: At af Commissionens første Forhør over Commandeur B. sees, at han ansaae Schoutbynacht Suhm og Capit. Thurah for dem, som egentlig havde formaaet Greven til at indgive Klage imod ham. At omendskiøndt Commandeur B. unægtelig var en meget duelig og brav Mand, var han tillige meget capricieux, og blev saabel i Commissionens som i Conseilets Betænkninger anseet som den, der høilig havde forseet sig. At K. Christian den 6tte var særdeles opbragt over hans Forhold, saa at han i sine Breve til Grev Danneviold bebrejdede ham den Forsigtighed og Langsomhed, hvormed han gif tilværks i et estet Kongens Lanter soleklar Sag og beviist Forbrydelse. At Sagen imod Commandeur Capitain B. blev efter Grevens Forestilling ophævet, som kan sees af den Kongelige Resolution af 28 Mai 1739 un-

der

der Lit. G., hvoraf tillige erfares, at Greven gjorde sig al muelig Umage for at lindre hans Skiebne, forskaffe ham sin Frihed, Tilladelse at boe i en af Provindserne, og en anstændig Pension. C. C. Benstrup erkjender selv dette i 2de Brevet til Greven, det ene af 2den Juni 1739, og det 2det af 15 Mai 1740, hvorudi han aflægger sin Taksigelse for Grevens Edelmødighed i at forskaffe ham ved sin formaende Forbøn hos Kongen Frihed og Udfomme, og forsikkrer, at intet skal udsette den Taknemmelighed, hvormed hans Hierte var opfyldt imod Greven. Gik derfor endog den Strængthed imod en Mand af Commandeur-Capitain B. Fortienester, men som Tjenestefager undertiden kræve, noget vidt, seer man dog deraf, at han ikke blot efter nogen Caprice fra Grevens Side blev gjort uhykkelig, men af Commissionen og Conseilet blev erkjendt skyldig. I en anden Sag kan Greven neppe undskyldes for at have vist alt for megen Strængthed, nemlig i Sagen imod Capitain Lütken, som i Marts 1736 fik sin Afsted, fordi han ikke vilde underskrive sine Med-Commissariers Betænkning, angaaende Orlogskibet Sertus, og indgav til Kongen sine Betænkninger derimod. Thi omendstændt den over ham nedsatte Krigsret dømte ham i Følge Lov. 1. B. 1 Cap. 6 Art., den 182 Sec. Krigs-Artikel, og Forordn. af 24 Decbr. 1710 til at have sin Charge forbrudt, er det dog haardt at straffes, fordi man ikke er af lige Mening med andre; og dette kunde uden Tvivl, og burde Greven afværget.

Endnu

Endnu en Anekdote af mindre Betydning, som udmærker Grevens Tænkemaade, maae jeg her anføre: Da sal. Biskop Hørsleb ved at indvie det af Greven opbygte Kapel i Søllerød, hvilket var Biskopen meget imod, tillod sig i Anledning af disse Pæders Ord: Herre! her er godt at være. Vi ville bygge 3 Boliger o. s. v. det skielende Udtryk paa Grevens økonomiske Forsatning: Stakkels Peder! du vilde bygge; men hvad havde du vel at bygge for? beværte de ei allene Greven Biskoppen meget vel, men i et høfligt Brev, hvorudi han takkede ham for sin høye Umage, sendte ham 100 Dukater.

Greve Danneshjold paadrog sig ofte, fordi han var ingen Hofmand, deres Ugunst, som kunde skadet ham, dersom ikke hans Duellighed og Redelighed havde befæstet ham i Kong Christian den 6tes Yndest. Han kunde ikke overtales til at vise Tøielighed i noget, som stred imod Sandhed og Pligt, og maatte, fordi han ikke vilde bekvemme sig til efter en høi Persons Anmodning at hindre Forordningen, som forbød at bære Guld og Sølv, stedse bære hendes Unaade.

Hans Ulegenlytighed var saa stor, at han ei allene opofrede sin egen Formue i Landets Tjeneste; men endogsaa lod sig saadanne Fordele rive af Hænderne, som tilkom ham. Saaledes fik man udvirket, just imodens Dokken stod i Arbeide, og Greven blot bestjæftigede sig dermed, at Baroniet Marseliusborg i Jylland skulde efter Grevens Død tilfalde Geheimeraad Bersdorffs Arvinger, baade paa Mands- og Qvindelinien;

omend:

omendstiondt Greven havde arvet det efter sin Farbroder paa den Maade, at isald han døde uden Sønner, skulde det tilfalde Kongen. Da nu Greven i de første Aar af sit Egtteskab ingen Sønner havde, men lutter Døttre, og hans Kone i 7 Aar ingen Barn havde faaet, benyttede man sig af Leiligheden, og, da Greven mindst tænkte derpaa, udbirkede bemeldte Kongelige Bevilling. At Kongen stod i den Tanke, at dette ikke kunde forfaaes anderledes, end isald Greven ingen Sønner fik, sees deraf, at da Grevinden nogen Tid derefter blev forløst med Søn, sagde Kongen: "Nu beholder De da Deres Marseliusborg." Da nu Greven betydede ham, at det var forundt Geheimeraad Gersdorffs Arvinger, baade paa Mand- og Qvindelinie, efter Grevens Død, og at Grevens mandlige Arvinger i den Kongelige Bevilling ikke vare benævnte, syntes Kongen at fortryde det, og lovede at give ham et andet Guds isfædet derfor; men da Greven ikke idelig erindrede derom, og Kongen nogle Aar derefter døde, blev Løftet uopfyldt.

Grevens Lyst til at arbejde tillod ham aldrig at være ledig. Deraf kan man altsaa slutte sig til, hvor tungt det faldt ham i den Tid, da han kunde virke, saa ofte at blive sat i Uvirksomhed, og at see sine Arbejder afbrudte. Imidlertid stræbte han baade ved Læsning og Legems-Bevægelse at fordrive Tiden saa godt, som han kunde. Han forstod foruden Græsk og Latin adskillige levende Sprog. Han oversatte meget af det Engelske, læste gierne de i dette Sprog udarbejdede filosofiske Skrifter, hvoraf jeg erindrer, at min salig

Fader

Fader engang havde laant en af Greven selv forfærdiget Oversættelse over det Spørgsmaal: Om Materien kan tænke. Denne, tilligemed de øvrige, maade uden Tvivl have været iblant de Papirer, som Greven baade ved sin Vortreise fra Søllerød, og kort før sin Død, efter hans Datters Eigende, brændte; thi jeg har erkyndiget mig, om de endnu ere at finde, men de findes ikke.

Af hans Arbejder er intet trykt, undtagen den 1ste Deel af D. Herveys Etheon og Aspasio, som Dr. Mangor besørgede trykt i Viborg, og Samling af Morgen- og Aftenbønner til hver Dag i Ugen i 4 Uger, indrettet til Brug for dem, der holde Huusandagt, tilligemed Morgen- og Aftenbønner paa de fornemste Helligdage og den stille Uge, deels original danske, deels frie Oversættelser, i 2 Dele, Sørvø 1775, hos Lindgreens Enke, hvilke alle ere Oversættelser, undtagen den anden Uge, som han selv har skrevet. De ere først trykte 5 Aar efter hans Død, da sal. Biskop Rottbøll havde faaet i Commission at besørge Trykningen, og formedelt mellemkommende Forhindringer ikke før kunde besørge Udgaven deraf. Naar Greven, medens han var paa Søllerød, ikke læste, eller havde nogen hos sig, gif han omkring i sin Have og Skov med sin Dø; og endeel af de smukke Gange, som tilforn vare i Søllerøds Have, og den saa kaldte Kirkeskov, skulde hans egen Haand deres Tilværelse. Hans astronomiske Jagttagelser beskæftigede ham meget, og naar Veiret tillod det, tilbragte han mangen en vaagen Nat for at betragte Constellationen fra sin Altan i Søllerød.

Han var meget gavmild og godgjørende imod den Fattige; kunde ikke taale at see sine Medmennesker lide, uden at hielpe dem; og hialp ofte mere, end hans Evne tillod. Følelsen af Pligt og Lyst til at tiene sit Fædre-

dren-

Fædreneland var saa stor hos ham, saa at hans Værfierhed blot indskrænkede sig dertil. Hans egen Fordeel, hans egen Rolighed kom derfor aldrig i Betragtning, men bleve villig opoffrede, naar Kierlighed til Fædrenelandet krævede dette Offer. Da hans Søster, den agtværdige Grevinde Dannefskiold Laurvig, som elskede denne Broder meget høit, og ofte, medens hun levede, opmuntrede mig til at skrive noget om ham, den sidste Gang, da han saa pludselig fik sin Afsked, sagde til ham: "Nu, Monfrere! haaber jeg dog, at De bliver" i Deres Rolighed, og ikke lader Dem overtale til oftere "at komme tilbage"; spurgde han med en Slags Forskyldelse, om ikke hans Pligt burde være ham kiere end hans Rolighed? og forsikrede, at dersom Kongen 10 Gange jog ham bort, og 10 Gange kaldte ham tilbage igien, fordi han troede, at han kunde gavne sit Fædreneland, vilde han dog, naar han kunde, være følgagtig.

Udmærkede endog intet andet Træk denne værdige Patriots Tænkemaade end blot dette, burde det være nok til at give ham uforglemmelig hos alle rettskafne Fædrenelandets Venner.

Arveprinds Frederik, som elsker Retsskaffen og Dyd, og hædrer sande Fortjenester, har blant Fædrenelandets fortiente Mænd sat ham paa Jægerspriis et værdigt Mindesmærke, som Forfatteren af dette Bidrag til Grev Dannefskiolds Levnets Beskrivelse har ladet stikke i Kobber, og høirmed han slutter dette lidet Skrift; yttrende endnu til Slutning det Ønske, at denne fortiente Mands Historie snart af en heldigere Pen vidtsøstligere maatte udføres.

A.

Grev Dannefskiold har været første Deputeret i General-Land-Oekonomie- og Commerce-Collegio fra dets første Oprettelse i Aaret 1736, eller egentlig fra 5te December 1735, som er hans Bestallings Datum. Naar han er afgaaet derfra, kan ikke med fuldkommen Visshed bestemmes. Men han findes ikke at have underkrevet noget siden den 28 Februar 1739; og først den 24 August 1740 blev Geheimeraad Berckentin udnævnt til første Deputeret, da formodentlig Grevens maa være udgaaet. Det fornemste, som i den Tid er fæet, er kortelig dette:

Den 9 Jan. 1736 afgif en Ordre til enhver af Stiftamtmandene i Danmark og Norge, hvorefter visse kyndige Mænd i de betydeligste Stæder skulde sammentræde med Magistraterne, og udgiøre et Commerce-Collegium, og paa Landet nogle gode Landmænd og Proprietairer med Amtmandene ligeledes i ethvert Amt et saadant Collegium; hvilke skulde raadslaae om det almindelige Bedste, og til General-Land-Oekonomie- og Commerce-Collegium indsende deres Betænkninger og Forslage; og den 14 Julii og 1 Aug. 1738 oprettedes ligesaadanne Oekonomie- og Commerce-Collegier i Hertugdømmene.

1736 den 29 Octbr. blev den københavnske Bank oprettet, og fik sit Reglement den 5 Novbr. samme Aar. Ligeledes blev i dette Aar et General-Varemagazin oprettet, hvor Fabrikkerne stedse kunde henlægge og bekomme Betaling for deres Fabrikater, samt Materialier til videre Forarbejdelse.

1737 den 26 August blev givet en Forordning, hvorefter samtlige kongelige civile og militaire Betiente maatte betale 10 pr. Cent af deres Gage i et Aar, hvorfor de efter et og et halvt Aars Forløb skulde modtage Betaling i Varer fra General-Magazinet. Dette General-

Varemagazin har kostet store Summer, dog ikke i Grev Danneskiolds Tid. Det samme Aar, da han gik ud, som formodentlig var 1739, kostede det 50000 Rd.

Iblandt de Klædeforordninger, som bleve givne den 21 Sept. og 6 Octbr. 1736, samt den 11 April 1738, alle i den beste Hensigt, havde uden Tvivl den af 6te October, som gjorde Forskiel imellem Rangs personer og dem, som ikke vare Rangs personer, hvoraf hine maatte bære adskillige Silketøier, som det ikke var tilladt disse at bære, den skadelige Virkning, at den hjalp til at befordre en daarlig Rangslyge. Ikke heller svarede de mange Forbud, som bleve giorte imod fremmede Fabrikaters Indførsel til Fabrikernes Opkomst, aldeles til deres Niemeed; thi Følgen deraf blev denne: at man ikke lagde saamegen Vind, som man burde, paa at forskaffe de indenlandste Fabrikater den Godhed, som skulde givne de fremmede Tøier undværlige, men solgte dem til alt for dyre Priser.

Privilegier bleve uddeelte til følgende indenlandste Fabrikker: Det hadelandste blyhaltige Sølvværk; et Uldmanufaktur i Aalborg; en Guldlæder-Fabrik i Kiøbenhavn; et Uldtrykkerie; Papiirfabriken i Roeskilde; Aluunværket i Christiania; en Papiirfabrik i Christiania; en Tapetfabrik; nogle Garverier; en Spindesfabrik i Roeskilde; nogle Laksfabrikker; en Maltfabrik paa Moss; fire udenlandste Klædefabrikker i Kiøbenhavn; en i Altona; en i Hadersleben; to Silkesfabrikker i Kiøbenhavn; to Strømpefabrikker sammesteds; en Stoffabrik sammesteds; en Skienfarvefabrik. Iblandt disse ere de fleste medlagte. De Gratifikationer, Forskude og Laan, som disse Fabrikker have faaet, staae i den Beretning, som er mig bleven meddeelt, intet om.

Den 10 Noobr. 1738 sattes Brandforsikkringsanstalterne i Herugdommene paa den endnu værende Fod.

Den

Den 25 Noobr. samme Aar lagdes Grund til Fred med Algiererne, da man sendte derhen en til Gothenborg ankommen og af en Justitsraad Schnell anbefalet Engellænder, hvis Navn dog ei engang var Collegio bekendt, og som blev bevilget 18000 Rdlr. dertil, men om hvilken Sag i Collegii Protokoller intet videre findes. I disse Aar, fra 1735 indtil 1739, ere desuden Bevillinger uddeelte til 4 forskjellige Enkekasser, som, paa den Kiøbenhavnske civile Enkekasse nær, ere alle gaaet overstyr, og hvoraf ingen har holdt sin Forpligtelse.

B. 1)

C'étoit l'année 1735, que la Direction de la Marine me fut confiée. Avant de m'en charger, j'en fis examiner l'état. Il fut trouvé des plus tristes. Il ne se trouvoient que sept vaisseaux de ligne & deux fregattes en état de servir. Les magasins étoient depourvus de tout. Il en manquoit même pour la conservation des Cables, des Agrêts d'une Flotte. Tous les Boulevarts, Grues, Chantiers, étoient pourris & tombés en ruine. Les Ducs d'Albes étoient dans le même Etat. La Flotte étoit exposée aux insultes des ennemis, depourvûe de défense. Le Port étoit si mauvais, que pour armer les vaisseaux de guerre il falloit les mettre au de la des bas fonds à un quart de lieu de la citadelle, avant de les pourvoir de munitions & provisions, n'y ayant que 15 à 16 pieds d'eau sur des bas fonds, qu'ils devoient passer. Dans l'économie & administration des Fonds, destinés à la Marine, regnoit un desordre affreux. Ce n'étoit qu'un cahos, dont naissoit la ruine de la Flotte, & qui authorisoit la fraude par les mauvais arrangements. Dans le commandement militaire nul

Et 2

ordre,

ordre, nulle discipline. Nos Rades, nos mers nous étoient inconnues, manqvans des chartes justes et des bons Pilotes. Les Sciences requises à un Officier de Marine étoient negligées ou meprisées, aussi bien que l'éducation des Gardes Marines et le soin de les faire vœguer. Voilà l'état, ou je trouvai la Marine, & pour la remettre, on ne m'assigna que les mêmes Fonds annuels, qu'ont eu avant moi ceux, qui l'avoient réduits à cet état.

J'ai dirigé & commandé la Marine durant pres de douze ans. Quand je fus congedié, on trouva son état assés différent. Au lieu de sept vaisseaux de ligne & deux Fregattes on trouva 30 vaisseaux de ligne & seize Fregattes, outre 3 Galiotes à Bombe & toutes les Chaloupes & Bateaux plats, requises pour un tel nombre de vaisseaux, dont je n'avois trouvé aucuns. On trouva 3 grands Magazins, construits de nouveau pour les agrêts de la Flotte, remplis non seulement de ce, qu'il faut pour l'équippement de ce nombre de vaisseaux, mais aussi de tout ce, qui leur faut en reserve pour 3 Campagnes. Deux autres Magazins & Maisons pour travailler a sec & pour conserver les Chaloupes, & encore deux autres grands Magazins, construits sur des Isles dans le Port pour servir d'Arsenal. On y trouva les canons, boulets, & munition de toute la flotte tout proche de l'endroit, ou on les équipe, au lieu, qu'autrefois il falloit le transporter a grands fraix & avec perte de tems plus d'un demi quart de lieu, ou étoit alors l'arsenal. Tous les boulevardts furent trouvés retablis aussi bien que les grues. *Trois Chantiers* construits tout de nouveau. Les Ducs d'Albes tous bâtis de nouveau & la flotte au lieu d'être enfermée dans une Quarrée, dont il n'y avoient que 3 Sorties

(expo-

(exposée par consequent au danger d'être brulée) rangée sur une ligne & enfermée seulement de ponts flottans, de façon que chaque vaisseau a sa Sortie. La défense de la flotte se trouva telle, qu'aucun ennemi n'en sauroit approcher, étant pourvue de diverses fortes batteries de plus de 120 canons, qui tirent à fleur d'eau. Le port a été arrangé & approfondi de telle façon, qu'au dedans de la forteresse les vaisseaux de ligne sont rangés & équipés avec toute leur munition & provision la, ou autrefois les fregattes ne pouvoient trouver assés d'eau. Au dehors la rade, & la voie, qui y conduit, ont été approfondis de 16 jusqu'à 23 à 24 pieds d'eau, & dans l'année 1743 toute la flotte sous mes Ordres fut équipée dans le port et pourvue de munitions & provisions mise à la rade sans la moindre difficulté. Au lieu d'une économie dereglée l'ordre a été introduit dans toutes ses parties. Tout est refondû dans un autre forme; toutes les voies coupées a la fraude, qui alloit à tel point, que pour ne citer qu'un exemple de mille autres, quand j'entrouvis le nouvel arrangement, nous trouvames 1000 Skpd. ou 320000 livres de fer, qu'on avoit voulu supprimer, valeur de plus de 100000 Ecus. On ignoroit ce, que coutoit chaque vaisseau. Par l'arrangement fait on est en etat de savoir chaque jour au juste non seulement les depenses de chaque vaisseau & nouveau batiment, mais aussi de chaque reparation. Chaque branche d'un detail si vaste comme de la corderie, de la charpente, des toiles à voile, des charpentiers, des autres artisans a son compte particulier, mais un compte si court & si clair, qu'il ne sauroit s'y glisser des fraudes. Aussi ce, qui se trouve à la fin de ce memoire, d'avoir été gagnè par ce changement, servira de preuve, ce que peut l'ordre & l'arrangement dans une si vaste économie. Le

commandement militaire a été retabli dans son ordre; la discipline introduite; les articles de la guerre formés; les instructions pour chaque classe d'officiers faites; les protocoles nécessaires établis; les signaux déterminés; en un mot, les anciens desordres en ont été entièrement bannis.

J'ai fait lever des nouvelles chartes justes, & aux quelles un marinier peut se fier. J'ai fait sonder & examiner les voies, qui nous étoient inconnues, & dans le Carregat si dangereux d'ailleurs j'ai trouvé *une voie*, ou le plus gros vaisseau peut être en sûreté & jeter l'ancre sans la moindre risque. J'en ai fait lever la charte & j'en ai fait éprouver la justesse par des fregattes destinées à cet usage. Les arts & sciences requises à un marinier ont été reablies, les gardes marins, dont le corps est la pépinière des officiers, ont été élevés avec soin, & il en sont venus excellents Officiers ayants vogue aux dépens du roi pour apprendre leur métier. J'ai engagé d'excellents pilotes, & formé une école pour les dresser à ce métier.

L'ordre & l'arrangement introduit dans l'économie m'a fait épargner & gagner des sommes si considérables, que dans la commission tenue l'an 1742 il fut constaté & avoué par la chambre des finances même, que durant mon administration de 7 années j'avois fait profiter au roi 8500000 ecus. C'est de cette épargne, qu'ont été faits & achevés les grands ouvrages, qui selon l'administration précédente auroient exigé des fonds exprès.

La forme ou le docque, qui a coûté 230000 Ecus, en a été construite; une partie des ouvrages à Glückstad; tous les nouveaux magazins pour les agrets; ceux pour l'artillerie, des magazins a poudre, & quantité d'autres ouvrages. Voilà le travail de onze à douze ans souvent interrompu & retardé par les

les poursuites de mes ennemis & les Commissions, qu'ils firent former contre moi. J'ai réussi avec l'aide de dieu à retablir la flotte, l'ayant livré à mes successeurs des 30 vaisseaux de ligne & 16 fregattes, pourvue de bons officiers, bons pilotes; pourvue de tout ce, qu'il faut non seulement pour l'équiper, mais pour la faire agir durant 3 ans; j'ai livré une provision de charpente, pour construire cinq vaisseaux de ligne & diverses fregattes. J'ai livré un port & rade propre aux plus gros vaisseaux.

J'ai construit un docque souhaité si longtems & tenté deux fois en vain. J'ai trouvé dans cet ouvrage toutes les difficultés imaginables. Outre la grande difficulté, que nous n'avons point de marée, le terrain étoit des plus difficiles. Un tiers étoit fable mouvant ou *flyve Sand*. Le reste jusqu'au dehors des ecluses étoit si rempli de grosses sources, que j'ai eu à lever durant tout l'ouvrage 12000 tonneaux d'eau par 24 heures. Et au de là jusqu'à la digue le terrain étoit marecageux. Il fut cependant achevé 1739 après un travail de cinq ans. J'ai assuré *les dehors* de Glückstad par les nouveaux ouvrages tant contre l'ennemi que contre l'inondation. Le dessein principal de cet ouvrage fut: 1) d'avoir dans *le bassin* 6 vaisseaux de 50 à 60 canons & 4 fregattes, tant pour avoir un escadre dans la mer du nord & contre Gottenbourg, que pour être assuré du côté de l'Elbe; 2) de pouvoir y radouber les vaisseaux endommagés dans cette mer, sans recourir à Copenhague; 3) *la charpente* étant très bonne, mais trop chère, si on devoit la transporter à Copenhague, d'y bâtir des vaisseaux de guerre & fregattes; & 4) de retablir le port de Glückstad de façon, que la ville put reprendre son ancien lustre. Je passe sous silence l'établissement du college de commerce; celui

des fabriques & de la banque, dont j'ai jetté les fondements; il suffit de vous avoir donné une idée, de quelle façon j'ai travaillé, & quelle a été la vûe & le but de routes mes actions á favoir le bonheur de mon maitre & de ma patrie.

B. 2)

Det var i Aaret 1735, at Søe-Statens Bestyrelse blev mig betroet. Førstend jeg paatog mig samme, lod jeg undersøge dens Forfatning, som var høist elendig. Der fandtes ikke mere end 7 Linie-Skibe og 2 Fregatter, som vare brugbare. Magazinerne vare blottede for Alt. Man havde intet beqvemt Sted til at giemme Tongværket og det, som hørde til Skibenes øvrige Udredning. Alle Bolværker, Kraner, Bankestofke, vare forraadnede og forfaldne. Dybdalberne vare i den samme Tilstand. Flaaden var blottet og udsat for fiendtlige Overfald. Havnen var saa slet, at man, for at udruste Krigs-Skibene, maatte bringe dem udenfor Grunden, en Fierdedeel Mil fra Citadellet, førstend man kunde forsyne dem med deres Skytz og Proviant; da der paa de Steder, hvor de skulde gaae igiennem, ikke var uden 15 a 16 Fod Vand. I Oekonomien og Forvaltningen af de Fonds, som vare bestemte til Udgifterne, herskede den affhyeligste Uorden. Det var et Chaos, hvoraf Flaadens Udelaggelse havde sit Udspring, og som ved sin slette Indretning aabnede Døren for Underlæb og Svigt. I den militaire Commando var ingen Orden, ingen Disciplin. Vore Rejder, vore Farvande, vare os, af Mangel paa nøiagtige Kortter og gode Strymand, ubekjendte; de for en Søe-Officeer saa fornødne Videnskaber forsømte eller foragtede, saavelsom Søe-Cadetternes Opdragelse og aarlige Reiser, tjenlige til at

øve

øve dem i Søe-Væsenet. Saaledes beskaffen foresandt jeg Søeetaten; og for at sætte den i Stand, ønskede man mig ikke mere end de samme aarlige Fonds, som de havde havt. Der for min Tid havde sat den i denne Tilstand.

Jeg har bestyret og foresaaet Søeetaten næsten i 12 Aar. Da jeg fik min Afsted, foresandt man dens Tilstand gandske forskiellig. Issebet for 7 Linie-Skibe og 2 Fregatter fandtes 30 Linie-Skibe og 16 Fregatter, foruden 3 Bombardeer-Galiopter, og alle de Chalouper og flade Fartøier, som ere fornødne for et saadant Antal af Skibe, og hvoraf jeg ingen foresandt. 3 store Magaziner vare af nye opbygte for Flaadens Udredning, opfyldte ei allene med alt det, som er fornødent for at equipere et saadant Antal af Skibe, men et Forraad for 3 Felttøge. Tvende andre Magaziner og Huuse, til at at arbejde i under Tag, og bevare Chalouperne, ere blevne opbygte; og endnu 2 store Magaziner blevne opførte paa Verne i Havnen, som tiene til Arsenal. Man finder der Kanoner, Kugler, og Rustning for hele Flaaden, tæt ved det Sted, hvor Udrustningen skeer, issebet for at man tilforn med stor Bekostning og Tids-spilde maatte bringe den mere end en Fierdingvei fra det Sted, hvor Arsenallet da var. Alle Bolværkerne, saavelsom Kranerne, bleve satte i Stand. 3 Bankestofke tilligemed Dybdalberne bygte af ny, og Flaaden, issebet for at være indsluttet i en Quarree, hvorfra der ikke vare uden tvende Udløbe, og hvor den sølgelig var udsat for den Fare at blive opbrændt, liggende i en Linie, og indsluttet allene af Flyde-Brøer saaledes, at ethvert Skib har sit Udlob. Flaaden var forsvaret af adskillige stærke Batterier, paa mere end 120 Kanoner, som flyde lige med Vandet, saa at ingen Fiende kunde nærme sig den. Havnen er bleven saaledes sat i Stand, og gjort dybere, (indenfor Fæstningens Kanoner) Linie-

Skibene

Skibene ligge i Orden, forsynede med deres hele Rustning og Forraad der, hvor Fregatterne tilforn ikke kunde finde Vand nok for sig. Desuden ere Rheden og Løbet, som fører dertil, bleve giorte 16 Opptil 23 a 24 Fod dybe, og i Aaret 1743 lagde den hele Flaade under min Commando, efterat den var bleven udrustet i Haanen og forsynet med Rustning og Forraad, ud paa Rheden, uden den mindste Vanskelighed. Istedet for en uordentlig Huusholdning er Orden bleven indført i alle Søetatens Deele. Alt er bleven omstøbt i en anden Form. Alle Veie affaarne for Svig, som gif saavidt, at, for blot at anføre et Exempel iblandt mange andre, jeg fandt, da jeg indførte den nye Indretning, 1000 Skpd. eller 320000 Pd. Jern, som man havde villet stikke under: en Værdie af mere end 10000 Rd. Tilforn vidste man ikke, hvad ethvert Skib kostede. Formedest den Indretning derimod, som nu er giort, er man istand til at vide hver Dag, paa det mindste, et allene hvad ethvert Skib og ny Bygning, men hvad enhver Reparation koster. Enhver Green af en saa vidvælstig Detail som Keiberbanen, Lommeret til Flaaden, Seilbug, Lommermand og andre Haandværkere, har sin egen Regning, men en Regning saa kort og tydelig, at ingen Svig kan indsnige sig derudi. Endogsaa det, som man finder ved Slutningen af denne Efterretning at have været bundet ved denne Forandring, vil tiene til et Beviis paa, hvad Orden og en god Indretning formaaer i en saa stor Deconomie. Den militaire Commando er igien bragt i Orden; Disciplin indført; Krigs-Artikler giorte; Instruktioner givne enhver Classe af Officerer; de fornødne Protokoller indrettede; Signalerne bestemte. Med saa Ord: de gamle Wordener ere aldeles affaafede.

Jeg har ladet optage nye og nysigtige Kortter, paa hvilke en Søemand kan forlade sig. Jeg har ladet undersøge

de søge de Farvande, som vare os ubekjendte, og i det ellers saa farlige Kattegat har jeg fundet et, hvor det største Skib kan være sikkert, og kaste Anker uden mindste Fare. Jeg har ladet optage et Kort derover, og undersøgt dets Rigtighed ved Fregatter, bestemte til dette Brug. De Konster og Videnskaber, som udføres hos en Søemand, ere igien indførte. Søe-Cadetterne, hvis Corps er en Plante-Skole for Officerer, ere bleve opdragne med Omhyggelighed, og brave Officerer komne ud derfra, som have reist paa kongelig Beskøftning, for at blive desto mere duelige i deres Fag. Jeg har antaget gode Styrmænd, og indrettet en Skole for at danne dem.

Formedest den i Deconomien indførte Orden har jeg fundet spare og vinde saa betydelige Summer, at, i den i Aaret 1742 nedsatte Commission, Rencemmeret selv tilstod, at i de 7 Aar, da jeg havde forestaaet Marinen, havde Kongens Kasse profiteret 850000 Rd. Det er af denne Besparelse, at de store Arbejder ere bleve fuldførte, som under den forrige Administration havde udkrævet andre Fonds end de sædvanlige. Doffen, som har kostet 230000 Rd., er bleven bygget derfor; endeel af Værkerne i Glückstadt; alle de nye Magazine for Takelage, Artillerie, Krudt, og endeel andre Værker. Dette har været 11 a 12 Aars Arbejde, ofte afbrudt og forhalet ved mine Fienders Forsølgelser og de Commissioner, som de have udvirket imod mig. Det har lykkedes mig ved den Høiestes Hielp at sætte Flaaden istand, og jeg har overleveret til mine Eftermand 30 Linie-Skibe og 16 Fregatter, forsynede med gode Officerer og Styrmænd, og med alt det, som ei allene udkræves til at udrede den, men til at gjøre den virksom i 3 Aar. Jeg har leveret et Forraad af Skibs-Lommer til at bygge fem Linie-Skibe og adskillige Fregatter, og efterladt en Havn og en Rhede, stikkede til at modtage

ge de største Skibe. Jeg har indrettet en Dokke, som man saa længe havde ønsket og tvende Gange forgieves begyndt paa. I dette Arbeide have alle optankelige Vanskeligheder mødt mig. Foruden den store Vanskelighed, at vi ikke have Ebbe og Flod, var Grunden en af de allerfletteste. En Tredie-Deel var Slyve-Sand; det øvrige lige indtil uden for Sluserne var saa opfyldt med store Kilder, at jeg har, saalænge Arbeidet varede, i 24 Timer ladet udpumpe 12000 Tønder Vand. Og derforuden var lige indtil Digen Grunden sumpig. Jeg har sikket Udværkerne ved Glückstadt, formedelsi nye Indretninger baade imod Fienden og imod Oversømmelse. Den fornemste Hensigt med dette Arbeide var: 1) at kunne rumme 6 Skibe af 50 til 60 Kanoner og 4re Fregatter i Havnen, saavel for at have en Escadre i Nord-Søen og imod Gottenborg, som for at være sikker mod Elben; 2) for at kunne der hushale de i disse Farvande bestadigede Skibe, uden at gaae til Kiøbenhavn; 3) der at bygge Krigs-Skibe og Fregatter, da Skibs-Tømmeret vel var godt, men meget dyrt, naar man skulde bringe det til Kiøbenhavn; og 4) at sætte Havnen ved Glückstadt saaledes istand, at den kunde vinde igien sin gamle Anseelse. Jeg forbigaaer med Tausshed Commerce-Collegiums Oprettelse, Fabrik-Væsenet og Banquen, hvortil jeg har lagt Grundvolden. Det er nok at have givet Dem et Begreb om, hvorledes jeg har arbeidet, og Hensigten, Diemedet af alle mine Handlinger, nemlig min Herres og mit Fædrelands Bedste.

B. 3)

Udtog af det kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegiums Protocoller, angaaende de Indretninger og Foranstaltninger af Betydning, som i Greve Frederik Danneviold Samsøes første Administrations-Tid i Søe-Staten ere giorte.

1735. Den 26 Februari blev Dokkens Bygning approberet, og strax begyndt. Den 1ste Julii blev et Forslag om 300 Daglonneres Antagelse ved Holmen approberet. Den 23. September ere Divisionerne forøgede med 30 Opsøbere pr. Compagnie, hvortil Forslaget var af 2 Julii, og dertil bestemt den Summa 33000 Rd. Den 25 November foranstaltet 2 Mudder-Maskinens og 3 Fregatters Bygning.
1736. Den 13 Januari approberet Forslag om 4 Officerer til Interims-Equipage-Mestere. Den 3 Februari resolveret, at de ved Holmen værende Haandværkere og Daglonneres Sagers Besparelse ikke herefter skulde gaae i Kongens Kasse, men anvendes til Holmens Brug. Den 29 Augusti er Jern-Kabysers Brug i Flaaden istedet for de murede approberet.
1737. Den 26 April fastsat, hvad Calibre der skulde tiene til Regel i de ny Skibes Bygning, og hvor mange Flaaden skulde bestaae af. Efter denne Resolution skulde Flaaden bestaae af et Skib af 90 Kanoner, 6 Skibe af 80 Kanoner, 12 Skibe af 70, 12 Skibe af 60, og 9 Skibe af 50 Kanoner. Den Tid manglede af disse Calibres, som skulde bygges, 5 Skibe af 80 Kanoner, 6 Skibe af

af 70 Kanoner, 5 Skibe af 60, og et Skib af 50 Kanoner.

Den 27 April approberet, at Digerne og Fæstnings-Værkerne skulde anlægges under Grevens Direktion.

Den 14 Maj blev for Orlogskibene fra 50 indtil 100 Kanoner inklusiv, fastsat til en Regel for Eftertiden, hvor dybt de skulle stikke, hvor mange Kanoner de skulle have i hvert Lag, og af hvilken Calibre, samt angaaende disse Skibes Ballast og Proviantering.

Den 17 Juli blev endeel Hartorn, Land-Enrulleringen tilhørende i Nibershuus og Aalborg Stifter, nemlig: de Schackenborgske og Trojborgske Godser, under Sø-Enrulleringen henlagt.

Den 21 August blev resolveret, at Kadetterne, førend de avancere til Officerer, skulle examineres i Overbærelse af Admiralitetet, Intendant de Marine, og Choret's Chef.

Under samme Dato fastsat, at de Officerer, som reiste udenlands for at udvide deres Kundskaber, eller fare nogensteds fra, skulde medgives en Instruktion, stittig at indbererte, hvad de lagde sig efter, samt holde Journaler, og efter Hiemkomsten examineres, hvad de paa deres Reiser havde profiteret.

Under samme Dato fastsat, at Kadetter, som reiste udenlands, og fare, skulle indsende deres Rapporter til Choret's Chef.

Under samme Dato blev en Commission anordnet til at forfatte nye Sø-Artikler og Krigs-Rets Instruktion, hvilken Befaling blev igientaget den 26 October 1742, hvorved Commissionen tilsige bleve forelagte de fremmede Magters Sø-Retter,

som

som den fornemmelig skulde betiene sig af til et Mønster for den nye, som skulde indrettes.

Den 15 November blev approberet et Basin med Skuser i Glückstadt, for der at kunne have en Eskadre.

1738. Den 18 April blev et Reglement for Takelagen, dens Proportion, og bequemmere Indretning til hvert Calibre Skibe approberet.

1739. Den 9 Januari er Constructions-Commissionen anordnet.

Den 30 Januari er Søetatens Artillerie adskilt fra Landetatens, og Artillerie-Compagnierne fordeelte under Divisionerne.

Den 13 Februari er Sø-Enrulleringen igjen oprettet i Dannemark og Schlesvig, og Forslag til Forordning derom approberet.

Den 20 Marti er fastsat, at 80 Kanon-Skibe i Kun skulde bygges med 2de Dæk, Skandse og Tak, istedet for 3de glatte Lag.

Den 26 Marti blev den nye Dokke aabnet i det hele kongelige Huus's Rærbærelse, da den i Dokken nybygte Brigantin Færøe udløb, og Orlogskibet Christianus 6tus igjen halede derind til Reparation.

Den 29 Juli er Dokkens Indretning, efter skeete Bestigelse af en Commission, allernaadigst approberet.

Den 20 September er Sø-Enrulleringen ligeledes paa ny oprettet i Norge.

1740. Den 2 Januari er Lodseriet paa Dragøe sat paa en ordentlig Fod under en dertil beskikket Officeers Tilsyn, som Ober-Lodds.

Den 6 Maj er Flaadens Forlægning fra Soldbøden til den da kaldte Mozymans Plads approberet.

1741. Den 20 Januari er Bemandnings Reglementet for Flaadens forskjellige Calibre-Skibe approberet.

Under samme Dato resolveret, at 600 af de 900 Oplobere skulde afsaae.

Den 17 Februari er Reglementet for en Flaades saavel som en Escadres Equipering og Oplægning approberet.

Den 28 Juni fastsat, hvilke Sorter af Orlog-Skibe og Fregatter med størst Besparelse kunne bygges, deres Montur, og hoormeget Proviant de skulle indrettes til at modtage.

Den 26 Juli approberet, at Fæstningsværkerne om Christiansøe, som alt for svage, for vidtløftige og skadelige, skulde anlægges af ny efter en dertil indrettet og approberet Plan.

1742. Den 30 Martii accorderet, at ved Søe-Kadets-Akademiet maatte antages flere Informatorer til Kadetternes Underviisning i adskillige Videnskaber.

Den 9 Maj approberet, at et Løsthus til Søe-Statens Brug maae bygges, paa den ved Motzmanns Plads da opfyldte De.

Den 26 October blev Forslaget til Søe-Krigs-Artiflernes Forbedring fornyet.

1743. Den 8 Februari bleve 2de Reglementer approberede, det ene om daværende Flaades Montur og Bemandning, det andet om 40 Orlog-Skibes og 3de Sorter Fregatters Montur og Bemandning.

Den 22 Februari Reglement for Flaadens Taffelag, Inventari-, Reserve-, og Vare-Gods for ethvert Skib efter sin Calibre.

Den 15 Martii Reglement for Flaadens Udrustning og Reserve af Artillerie-Gods approberet.

Den

Den samme Dato ere Divisionerne forøgede med 3de Dreng per Compagnie.

Den samme Dato resolveret, at 30 Styrmand skulde antages, og 20 opdrages som Lærlinger i Styrmandskabet.

Den 5 April er Artikul Commissionens Instruction for Flaadens Officerer udsærdiget.

Den 15 Maj er Skyde-Reglementet i Flaaden approberet

Den 30 Maj er flere Huuses Opbyggelse i Ryesboder resolveret.

Den 22 Junii Reglement for Flagsøringen paa Orlogskibe og Chalouper.

Den 28 August resolveret, at Compagnie-Cheferne maae beholde de dem forundte Frimænd, endog i Orlogs-Tider.

1744. Den 10 April approberet, at Divisionerne skulde forøges med 9 Dreng pr. Compagnie og Haandværks-Stoffen med 103, i alt 400 Dreng, af Matrosernes Børn, for hvilke, naar de vare over 8 til 12 Aar, Forældrene paa hver skulde nyde maanedlig en Portion Rug, og at ingen af disse Drengsbørn maatte antages ved Divisionerne eller faste Stof, førend de havde fyldt deres 12te Aar.

Samme Dato approberet, at de ved Quæsthuset for de formeddelt Alderdom af Divisionerne udsatte Matroser værende 200 Portioner, a 2 Slettedaler eller 8 Mk. maanedlig, maatte formeeres med endnu 100. Dog at ingen skulde nyde saadan Pension, undtagen han havde staaet i Tjenesten i 20 Aar, samt at det oprettede Compagnie af Indvalider endnu maatte forøges med 50 Mand, hvorved ingen maatte antages, uden gamle Under-Officerer eller Matroser, der i Tjenesten vare saa længe,

§

læstede,

læstede, at de ikke kunde fortiene deres Underholdning.

Samme Dato resolveret, at Flagmandene skulde sidde i Admiralitetet, og Commandeurer commandere Divisionerne.

Den 27 Maj resolveret, at Drengene maade enrosleres, og nyde en Portion Rug, uagtet de ere over 12 Aar gamle, hvilket altsaa er en Udvidelse af foregaaende Resolution.

Den 9 September er Oekonomie-Commissionen paa ny oprettet.

1745. Den 23 April Defensions-Værkers Anlæggelse paa Stubben og Kærsalingen approberet.

Den 8 Juli Ceremoniellet med Ere-Stud, Vagt og Tromme til Skibe i en Flaade, paa Holmen og i Svæsfæstninger approberet.

Den 17 December resolveret, at Divisionerne skulde forøges men en Vaadsmands Mat per Compagnie.

1746. Den 2 Januari resolveret, at Haandværks-Stoffen skulde forøges med flere Haandværkere, nemlig: 52 Børere, Smedde, Sæugstærere, og Billedhuggere.

Den 4 Februari approberet Flagsøring for Cofardie-Skibe.

Den 2 April approberet, at den faste Stof inddeles i Compagnier under dertil beskikkede Chefs, saavel som og at de Gemene herester skulde nyde deres Gage maanedlig, istedet for kvartalsviis.

Den 13 Juli approberet Plan til Jurisdiktionen ved Svæetaten.

Den 28 October forundet endvidere Compagnie-Cheferne ved Divisionerne 2de Friemænd per Compagnie, i alt 10 Friemænd per Compagnie.

C.

C.

Kongelig Resolution paa Commissionens-Forretningen af 28 April 1742.

Til Admiralerne Rosenpalm og Schindel, Viceadmiralerne Krag og Coningh, Conferenceraad Baron Guldencrone, Schoutbynachterne Rostgaard, Hoppe, og Plogart, og Etatsraad Lovvenern.

Christian den 6te 10. 10.

Vor synderlige Gunst tilforn. Eftersom I i Følge af Vores den 3 October næst afnigte Aar Eder aller-naadigst meddeelte Commissario udi Eders den 19de i denne Maaned allerunderdanigst aflagte og samtlige aller-naadigst forordnede Commissarier tiligemed Eders underskrevne Relation Os allerunderdanigst udsærligere haver tilkiendegivet, i hvilken Stand vores Krigsmagts Flaade sig nu befinder, og Vi da deraf med allernaadigst Velbehag haver fornummet, at Vores Flaade med Tilbehør er i fuldkommen god Stand, og saaledes sig befinder, at Vi alletider, naar det gøres nødigt, et saa anseeligt Tal Orlogskibe i ganske kort Tid kan lade løbe i Søen, som til Vore Kongerigers Beskiernelse behøves kunde, og altsaa det af ildefindede Mennesker i Publikum udbragte Spargement, ligesom Vores Flaade i Rødsfald ikke var istand at gaae i Søen, efter den af Eder anstillede Undersøgning befundet ugrundet, og saaledes af sig selv bortfalder. Thi er hermed Vor allernaadigste Villie og Befaling til Eder, at I udi det forsamlede Commission, hvortil I have at indkalde Vores Geheime Conferenceraad og Intendant de Marine, Friderich Greve af Dannekiold Samsø, udi Vores allerhøieste Navn skal give tilkiende: At eftersom Vores ved den anordnede Commission have Diemærke

F 2

er

er bleven opnaaet, saa denne Commission som fuldendet og sluttet skal ansees. Og som ved denne Undersøgning sig udviist haver, med hvor liden Grund adskillige fornærmelige Rygter om Vores Flaades Tilstand ere bleve udsprede, hvorudover Vores Søemagts Vebredelse baade ind- og udenlands kunde følge; saa holde Vi det fornødent, ydermere at befale, at I udi forsamlende Commission i Vort Navn skal gjøre bitterligt, at Vi alle og enhver af Vore Undersaattere og Betientere, Høie og Løve, i Synderlighed de af Vores Sø-Stat, alvorligen advarer og forbyder, ved deres Charges Fortabelse, og anden haard Straf, ingen fornærmelige og usandfærdige Rygter om Vores Marines Tilstand og Indretning i Publikum udsprede. Og at Vi derimod allernaadigst ville, at naar een eller anden ved Vores Marines Administration og Forfættelse skulde bemærke noget, som kunde være skadeligt og mod Vores Tjeneste, han sigt for Os immediate efter hans Eed og Pligt med hans Navns Underskrift, allerunderdanigst skal tilkiendegive, dog saa, at han maae være istand til det, som han angiver, at bevise og godtgjøre; hvis ikke, skal han som en falsk Angiver og Bagtaler med den velfortiente Straf belægges, saafremt han er i Vores Tjeneste, derfra affattes, og alletider for uærdig dertil ansees. Og som Vi allernaadigst findet er, at give Vor Geheime-Conferentsraad og Intendant de Marine, Friderich Greve af Danneviold Samsøe, et Kiendetegn af Vores Kongelige Raade og Velbehag med hans Os hidindtil beviste troe Tjeneste; saa ville Vi allernaadigst, at han udaf de til Vores Holm destinerede Fonds hvert Aar, saalænge han lever, skal have at nyde 7000 Rb., hvilke skal ansees som 1 pr. Sto. af det, han formedelst sin gode Administration af de til Holmen destinerede Fonds har profiteret, og efter hans Død hans Hustru en aarlig Pension af 4000 Rb.; hvorimod han ogsaa skal

skal være pligtig til, at tiene saalænge han lever, og Vi det ikke anderledes befaler. Ydermere ville Vi allernaadigst, at efterfølgende Personer ligeledes for deres Os allerunderdanigst giorte troe Tjeneste, aarligen, og saalænge de udi Vores Tjeneste forblive, udaf de til Vores Holm destinerede Fonds, som et Tillæg have at nyde, som følger: Vores Vice-Admiral, Ulrich Friderich von Suhm, et Tusinde Rigsdaler. Vores Sø-Capitaine, Hans Reimert Schumacher, 400 Rdl. Ober-Skibs-Bygmester, Anders Thuresen, 100 Rb. For det øvrige ville Vi allernaadigst, at dette Vores allernaadigste Reskript og Kongelige Ordre udi forsamlende Commission offentlig skal forelæses, og dernæst vedlægges de samtlige Commissions-Acter, som Vi allerede have ladet Vores Geheime-Conferentsraad og Intendant over Vores Marine, Greve af Danneviold Samsøe, overlevere, og med samme udi Vores Sø-Krigs-Cancellie at forvare. Dermed skeer Vor Villie.

Christiansborg Slot, den 28 April 1742.

CHRISTIAN R.

D.

Friderich den 5te 10. 10.

Som Vi allernaadigst finde for godt at gjøre Forandring udi den ved Flaaden, Holmene og Marinen hidindtil brugte, og Dig allernaadigst anbefalede Administration og Commando; saa have Vi, i Betragtning, at Du Os efter din mundtlige Forestilling, formedelst den forehavende Forandring, ingen reelle Tjeneste ved denne Stat kunde gjøre, allernaadigst resolveret: Dig i

Raade fra alle Dine hidtil havte Embeder, og ud af Vo-
res Tieneste at dimittere. Men som Vi og med den af
Dig førte Commando, Administration, Direction over
Holmene og Flaaden, saavel som de øvrige af dig og un-
der din Direction førte Verker, Arbejder og Indret-
ninger, aldeles ere fornøiede; saa have Vi og her-
ved, som ved en General-Decharge, baade allernaadigst
villet confirmere alle de af Vores salig Hr. Faders,
Høifølgelig Hukommelse, allernaadigst meddeelte, af Cam-
meret, Cancelliet, og Vores particulaire Casse udstædte
Dvittinger og Decharger, saavel som og frietage dig
for al Tiltale og Ansvar for den Tid, Du i Vores Tie-
neste standet haver, under hvad Prætext eller Navn det
være maatte; og for desmeere at stadfæste og tilkiende-
give den Raade, Vi for Dig bærer, og at Vi med den
af Dig allerunderdanigst giorte troe Tieneste ere fornøie-
de, saa ville Vi allernaadigst, at Du skal beholde den
Caracteer af General-Admiral-Lieutenant, som Du hid-
indtil hast haver, saa og at Du skal nyde og beholde,
saa længe Du lever, de ved Donation af Vores salig
Hr. Fader, høifølgelig Hukommelse, Dig aarlig tillagte,
og af Os selv allernaadigst confirmerede syv tusende
Rigsdaler, saavel som efter Din dødelige Afgang, Din
Enke, saalænge hun lever, de hende ved samme af Os
allernaadigst confirmerede Donations-Brev tillagte aar-
lige fire tusende Rigsdaler, hvorom Vi og Vores
Søetats General-Commissariat allernaadigst Ordre bi-
lagt have. Forbydende alle og enhver herimod, under
hvad Skin eller Navn det være maatte, at handle, un-
der Vor Hyldest og Raade.

Jægersborg Slot den 18 Nov. 1746.

E.

Stormægtigste og
Allernaadigste Arve-Herre og Konge!

Det var afvigte Aar, strax efter Eders Majestæts Til-
trædelse til Deres Regiering, at De allernaadigst befa-
lede mig i Følge den Pligt, en Indfødt sin Enevolds-
Herre troe og hengiven Tiener er ham skyldig, med Op-
rigtighed for Dem at fremsætte mine Tanker om
Søetatsens nærværende Tilstand og de Feil, mig ved sam-
me var bekiendt, som behøvede Forbedring: denne Eders
Majestæts nogle Gange igientagne Befaling fandt jeg
at være min Pligt, allerunderdanigst at udrette; jeg hav-
de forciert det Navn af en Troeløs, uærdig Underfaat,
om jeg (Kisndt jeg forud saae, hvad deraf ville fødes) et
Dødelik havde søgt at unddrage mig fra det, som Kiær-
lighed til Eders Majestæt, og Ridstærhed for det Fædre-
neland (hvis Bedste og Bøifærd jeg stedse har opofret
mit Helbred og Liv, mine Kræfter og Velstand) befoel
mig at giøre. Denne Kiærlighed til mine Souverains
og til mit Fædreneland, havde jeg allerede i 20 Aar af-
lagt en streng Prøve paa, ved at lade mig (endog be-
byrdet med Fattigdom og Siæld, tiltrækket i Landets
Tieneste) fordrive fra alle de meest glimrende Embeder
i Landet, heller end at blive i disse Embeder, og vække
Haanden til den Stats Ruin, hvis Bøifærd mig var
betroet. Giorde jeg det udi min blomstrende Alder,
hvad kunde da vel hindre mig nu, nu da jeg staaer paa
Gravens Bredde, at blive ved Sandhed, og lyde min
Konge, der bød mig at tale den til Fædrenelandets For-
deel. Jeg skrev, jeg anmeldte ved Forestilling af 22
Februar de Feil, jeg kiendte, som Sandhed og Sam-
vittighed bød mig fremsætte.

Det er Eders Majestæt bekendt, at Hans Excellence Geheimeraad Rosenkrantz, der ventelig ikke kjendte de Tings Vigtighed, som jeg anmeldte, tog Feil af min Hensigt, besyldte mig for at ville sværte baade ham og Admiralitetet, (skiondt jeg ikke tænkte paa nogen af dem) og blindet ved denne Passion, angreb mig i Udtryk, der nødte mig til at forsvare min Ære, og derfor at tale tydeligere og med mere Eftertryk. Dette mig afvungne Svar fremsatte jeg i min allerunderdanigste Foresøgelse af 28 April, som satte alle Ting i det sande Lys. Den siden efter paafulgte Behandling overgaaer jeg af mange Marsager med Tausshed, da den kan sees og dømmes af de da passerede Acter.

Den bedste, viiseste og retfærdigste Konge har fældet den rigtigste Dom, ved at kalde mig 4 Uger efter min Afreise tilbage igien til det Departement her, hvis Tarsv jeg havde talt. Kan vel tydeligere Dom fældes?

Dette Eders Majestæts Kalbs Brevskab med Deres egen Haand er for mig det helligste Vidnesbyrd, jeg nogenstunde kunde ønske at fortiene. Det havde været min Pligt, allernaadigste Konge, strax efter min Ankomst ved en fuldstændig Apologie og Forsvar af mine Skrifter at bevise, at jeg ikke var uværdig den Raade, mig blev bevilget. Dette havde og været mig let.

Ord koste ikkun lidet; men som de tiene ligesaa meget til at sminke en ond Sag, som til at fremsætte Sandhed i sit rette Lys og frie Ukyldighed, saa har jeg udvalgt en rettere Vej: en Vej, som saa tør udvalges: ikke Ord, men Gierninger og Kiendelser af Mænd, der have fuldkommen Indsigt i de Ting, der handles om.

Sæt disse, allernaadigste Konge! sæt disse til mine Dommere; saa frygter jeg ikke. Dette er Marsagen, allernaadigste Konge, hvorfor jeg har tiet saalange; jeg har

har tiet, indtil jeg i mit Embedes Løb har faaet lange flere Vidnesbyrd samlede, end Loven udkræver, til at frikende en Mænd, især for saa retfærdig en Regents Domstoel.

Jeg takker Gud, der saa længe har opholdt mit Liv, indtil jeg er kommen istand til at frie mine graae Haar ei allene fra Smitte, men endog fra den mindste Stank af Mistanke, som ellers Uvind kan forvolde.

Allernaadigste Konge!

Dette er det, denne allerunderdanigste Foresøgelse og derved fremlagte Beviser til Niemærke have. Eders Majestæt finder her en Apologie stadfæstet med saa mange Bielager, som endog mine Fiender ville blues ved at tale imod, med mindre de ere af dem, der ikke undsee sig ved høj Middagstid at nægte, at Solen er oppe, fordi den er dækket med nogle Skyer.

Dette er det jeg anseer med Føie, som den største Raade mig kan bevises af den bedste Konge, at han vil laane denne Apologie i Raade sit Øre, med dette Tillæg, at dette Skrift maae læses og glemmes der, hvor mine Skrifter afvigte Nar ere læste og behandlede, (paa det at dette mit Skrift og Bielagerne, som her foresendes, kan dømmes af mine foregaaende), jeg mener, i Conseillet og Marinen.

Tillad mig, allernaadigste Konge! tillad mig at sige dette til: af alle de Dage, Gud har forundt mig at leve, er denne i Sandhed for mig en af de fornøieligste, da jeg ikke ved Ord, men ved Gierninger og Kiendelser af Mænd, der have fuldkommen Indsigt i de Ting, kan legitimere mig for en Monark, jeg venererer og elsker,

og for mine Medborgere nu og i Fremtiden, saa jeg med Glæde kan træde ned i min Grav.

Jeg forbliver med dybeste Underdanighed indtil min Død Eders Kongelige Majestæts allerunderdanigste, troe, pligtsskyldigste Diener

F. Dannefiold Samsøe.

Kiøbenhavn

d. 27 Martii 1767.

Allernaadigst Resolution.

Som Vi ere aldeles vefornøiede med den allerunderdanigste Forestilling af 27 Martii, der er et Forsvarsskrift af de under 22 Februarii og 28 April afvigte Aar, Vores allernaadigste Befaling i Følge indgivne Forestillinger; saa bevilge Vi i Raade den i denne Forestilling giorte Ansøgning, at denne din Forestilling og derved lagte Bewiser maae communiceres Vores Geheime-Consell, Admiralitetet og General Commissariatet, hvor dine Forestillinger af 22 Febr. og 28 April afvigte Aar ere behandlede; saa og at disse nye saavel som afvigte Aars Acter maae indleveres paa benævnte Stæder, paa det at de der kan læses og bevares i Archiverne til dit Forsvar haade nu og i Fremtiden. Dermed skeer Vores Villie. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residencestad Kiøbenhavn den 23 April 1767.

CHRISTIAN R.

F. Dannefiold Samsøe.

F.

F.

Friderichsberg d. 15 Juli 1766.

Min kiære Greve Dannefiold! Da jeg haver at tale med Dem om meget vigtige Sager, saa ønsker jeg, at De maae komme so før so hellere til Kiøbenhavn. Jeg beder Dem at være forsikret om min Hsiagtelse for en Mand, der har været Skaber af Flaaden, og om hvis Habilitet i andre Ting og Zele for Fædrelandet jeg haver saa megen Aarsag at være vis paa.

CHRISTIAN R.

G.

Til Admiralitetet d. d. Friderichsberg den 28 Maj 1739.

Christian den 6te 1e. 1c.

Som Os Elffelig Greve af Dannefiold Samsøe, allerunderdanigst haver udbedet, at Vi af særdeles Kongelig Raade villaaccordere Commandeur-Capitain Benstrup hans Pardon, og Frihed; Saa have Vi hannem samme allernaadigst bevilget, dog saaledes, at Commandeur-Capitain Benstrup, ved en skriftlig Revers forpligter sig, ei at gaae ud af Vores Riger og Lande, eller at indtræde udi nogen fremmed Tjeneste; og skönt Vi ei ere sindede at bruge hannem efterdags ved Fabriqven, have Vi dog af særdeles Clemence bevilget hannem, af hans hidindtil havde Gage at nyde aarlig 500 Rd. til Pension. Dog skal det ei være hannem tilladt at boe udi Vores Residentsstad Kiøbenhavn, men ellers udi Provindferne, hvor han selv vil. — Hvillet alt I hannem have at tilkiendegive, og alvorligen at anbefale derefter sig at rette og forholde, under Vores høieste Unnaade.

Til

Til Vice-Admiral Koningh, Schoutbynacht Kof-
gaard, Commandeur-Capitain Friis, d. d.
Friderichsberg den 29 Maj 1739.

Christian den 6te x. x.

Som Vi efter Os Eftelig Greve af Danneskiold
Samsøes allerunderdanigste Ansøgning, af særdeles
Kongelig Raade og Clemence have accorderet Comman-
deur-Capitain Benstrup hans Pardon og Frihed, og
derhos allernaadigst villet, at den over ham under 14
Julii 1738 anordnede Commissiøn, aldeles maae være
sluttet og hevet; Saa have Vi Eder som allernaadigst
anbefalede Commissarier saadant til allerunderdanigst
Efterretning herved allernaadigst villet forstændige, paa
det I samme Vores allernaadigste Villie for begge Par-
ter, saavel for Actor som for Defensor kunne bekiend-
giøre. Og have I øvrigens de Sagen vedkommende
Documenter og Papirer til Vores Ege-Stats Cancellie,
under Forsegling at indlevere.

H.

Tale

ved Tiltrædelsen som Oberhovmester paa Sorøe.

Da det allernaadigst har behaget Hans Majestæt ved
Bestatning af 23 September at besikke mig til at være
Oberhovmester ved dette Ridderlige Academie udi Hans
Ege. Hr. Geheimeraad Juels Sted, som allerhoist-
samme har udnævnt til Stiftsbefalingsmand over Fyens
Stift; Saa anseer jeg det at være anstændigt saavel som
gavnligt og nødvendigt, med saa endskönt upyntede
Ord at gibe de høiærede Herrer Professorer og Akade-
mister,

mister, saavel som Deres Hofmestere tilkiende, hørte-
des jeg anseer dette mig allernaadigst betroede Embede,
og hvad jeg troer at være de Pligter, hvortil det forbin-
der mig, saavel som og, hvad jeg formener, at jeg kan
og bør forvente og kræve af enhver af dem.

En saderlig Kierlighed til sine Undersaatter og
en viis Hensigt i Fremtiden ere de Drivesiedre, der have
foranlediget Hans Kongl. Majestæt at lade det være en
af de første Handlinger i sin Regiering, at fornye og af-
Nyten at fremkalde saa herlig en Stiftelse, som dette
Academie med Gode ansees for at være.

Kierlighed, siger jeg, til sine Undersaatter, paa det
at de kunne faae deres Børn oplærte i alle saa gavnlige
som nødvendige Videnskaber. En viis Hensigt til Frem-
tiden, at brave Mænd her kunde opfores og dannes
til at blive ret stikkede til hans og Fædrelandets Tie-
neste, efterdi Hs. Kongl. Majestæt viiselig indseer, at
vældige Flaader, mægtige Krigshære, anseelig Handel
og Rigdom, ei ere tilstrækkelige Midler til at bringe et
Land i Flor, eller stadfæste Dets Sikkerhed og Vel-
stand, men Forraad af brave fornuftige Mænd, der ere
dygtige og vel stikkede til at forestaae og forvalte med
Forstand, Kyndighed og Retfærdighed alle de Embeder,
hvortil de enten i Fred eller i Feide udnævnes. Med
Gode er det derfor, at jeg og enhver, som H. K. M.
allernaadigst udvælger til at forestaae saa herlig en Stift-
telse, anseer det som et særdeles stort Beviis paa H. M.
naadige Tillid, at ham betroes et Embede, hvorved
haade kan, og bør udrettes saa meget til Fædrelandets
fandt Nytte. Omendskönt jeg med tilbørlig og aller-
underdanigst Taknemmelighed erkiender og stønner paa
den saa uforventet mig herudi beviiste Kongelige Raade
og Tillid; saa kan jeg dog ei nægte, nu da jeg staaer
saa nær Evighedens Grændser, og det lakker ad Nyten,
at jeg havde ønsket at fuldende mine Dage i den Rolige-
hed,

hed, som Gud og Kongen nu i saa mange Aar have forundt mig. Men som Lydighed imod min Herre og Kierlighed til Fædrelandet stedse have været de eneste Drivestedre og Viemærke af alle mine Handlinger, og den med Føie ei kan ansees som god Borger eller Landets Barn, der mere agter paa sin Fordeel og Fornøielse, end Fædrelandets Tjeneste og Gavn, naar den af ham udkræves, saa har jeg i Følge min Pligt modtaget dette i sig selv uønskelige Embede, aldeles forvissnet om, at den Gud, som har kaldet mig, ogsaa skal velsigne mit Arbejde, og at Kongen, som har befaleet, ogsaa skal understøtte mig, saa at jeg og herudi kan i den korte Tid, som staaer mig tilbage, opnaae mit Ønske, som er at udrette noget til det almindelige Beste.

Det er ikke uden Frygt, at jeg træder til dette Embede, naar jeg overveier de Pligter, som det udkræver. Gud, Kongen og Landet, Forældrene af de Børn, som her opfores, ja de Unge selv i Tiden, naar de fremvæxe til moden Alder og Skionsomhed, ere bestyede til at kræve Røde og Regnskab af dem, som dette Embede har været betroet, om de har ført det med den Omhu, Iver, Midkierhed, og Aarvaagenhed, som deres Pligt udkræver. Dog; hvad skulde jeg frygte? da Gud og Kongen befaler; da Fædrelandets Gavn udkræver det, og jeg tillige foresinder til Medhjelpere i Embedet Mænd, hvis Dygtighed, gode Villie, og Flid jeg haver hørt berømme af dem, som vare istand til at demme derom, endog længe førend jeg blev kaldet herhid. Naar disse med alle til deres Embede udfordrende Egenskaber begavede Mænd, de Herrer Professorer, hvis Ansvar er ligesaa stort som mit, vedblive, som jeg er forvissnet om, at de ville, med Flid, med Iver, og indbyrdes Enighed at arbejde med mig i en og den samme Hensigt til at befordre Videnskaber, hemme Udyd, og opfostre dygtige Mænd og duelige Patrioter, saa skal og

usefilbar

usefilbar under Guds Belsignelse alting opnaae et ønskeligt Udfald.

De Herrer Akademister, som enten nu ere, eller efterdags indtages i dette Akademie, kan lettelig indsee, hvad jeg baade kan og bør forvente af dem, eller rettere at sige, hvad deres Pligt udkræver. Allertunderdagsnigst Erkiendelighed og Taknemmelighed imod saa naadig, saa viis en Regent, der har foranstaltet og med saa rosværdig en Omhu bliver ved at besørge saa herlig en Stiftelse, hvor de kunne oplæres, beredes og dannes til at blive lærde, fornuftige, retsindige, gudfrygtige, brave Mænd og Stytter for Landet. Lydighed og Erbødighed imod de brave Mænd, der ere bestyede til deres Lærere. Lærvillighed, utrættelig Flid, og Uttraae til at benytte sig af den saa ønskelige Leilighed, som Gud og Kongen forunder dem. Vel overveieende, at det ei geraader til Rygte, men til deres store Skam at have været paa dette Akademie uden at have profiteret enten i Videnskaber eller gode Sæder. Adel og hoi Byrd ere ifkun Fordele for dem, som ere ædelsindede, og formeidst Dyd, Kundskab og Gudsfrygt udvise sig værdige Børn af berømmelige Forældre. Men Letsindighed og Udyd, uanstændig Vankundighed og nedrig Hoosmod, ere ei allene ligesaa mange Pletter i Vaabenet, men ligesaa mange Dørre, der aabne Udgang i Sielen for de af disse lastværdige Kilder oprindende skammelige Lærdomme; jeg mener Deisternes, Naturalisternes og Materialisternes Lærdomme, som nu, desto værre! i vore Tider oversvømme hele Verden. Lærdomme, der ere ligesaa fordævelige for Societeter, Lande og Riger, som farlige for Regentere, og for Kirken. Lærdomme, som jeg ogsaa derefter skal stræbe at udelukke fra vort Akademie, eller, ifald de skulde indsnige sig, af yderste Formue skal lade mig være angelegen at udrydde. Lærdomme, som den her opvoksende Ungdom, naar den kommer ind i Verden, næppe

næppe vil undgaae at henrives af, som af en vældig Strøm, med mindre den stræber at opnaae en grundig Oplysning i alle solide Videnskaber, i den sunde Philosophie og rene Guds Kundskab, saa og siden efter vandrer saaledes, som saadan Oplysning udtræber.

Et staaer endnu tilbage, som er at udbede mig, at Akademisterne aldrig ville ansee mig som en alvorlig og stræng Tugtemester, men som en kjerlig og retsindig Fader. De, som udviise sig Elskere af Dyd, Videnskaber, og en deres Stand anstændig Tænkemaade, skulle stedse finde i mig en kjerlig Fader, der ved en venlig Omgiængelse, utrættelig Omhu, og alle ikkun anstændige Fornøielser skal søge at lette dem den Besværlighed, der findes i Begyndelsen af Løbet paa Videnskabernes og Dydens Bane. De, som overiles af Feil eller Forseelser, skulle finde i mig en Fader, som med al Durhed og Sagtmodighed søger at veilede dem, i Censurum paaminder dem, og foreholder dem den Skade, som saadanne Feil medføre. Skulde nogen efter igientagne Formaninger fremture i de Ting, som ikke anstaae Personer af en god Opdragelse, da maae han forvente at finde i mig en retsindig Fader, der først i Professorernes Røvgærelse foreholder ham hans lastværdige Forhold, dernæst underkaster ham den akademiske Censur og Straffe, og naar alt dette ikke vil frugte, i Følge den mig i Foundationen dertil givne Myndighed, viser ham bort fra Akademiet, paa det at hans Exempel og Omgang ei skal fænge og besmitte de andre. Men som jeg vil ønske og haabe, at dette aldrig skal see, saa kan derimod alle rosværdige Akademister være forvissede om, at som aldrig nogen Persons, men ikkun Meriters Anseelse skal gielde hos mig, saa skal jeg og med Fornøielse anvende al den Raade, som H. Kongl. Majestæt kan kaste paa mig, til at tale for dem, berømme deres Glid og Opsørsel, og til at stræbe at befordre deres

Vel-

Velserd i Anledning af den Oberhovmesteren udi Fundatsen dertil forundte Frihed, ja paalagte Forbindtlighed; forvissat om, at saa naadig en Monark, der saa høit ynder denne hans første herlige Stiftelse, og useilbar i Raade reflekterer derpaa.

Efter alt det, som tilforn er sagt om mine, om Professorernes Pligter, kunne de Hovmestere, som den her opfostrende Ungdom betroes af deres Forældre, let slutte, hvor store de Forbindligheder ere, der paaligge dem. Er den strafværdig endog efter menneskelige og borgerlige Love, der forsøder, eller ved uforsvarlig og kedsles Behandling forringer det ham betroede Guds; hvormeget strafværdigere er da ikke efter den alseende og retfærdig dømmende Guds Love den, der ved Skidseløshed, Uagtsomhed, Lædighed, eller det som endnu værre er, onde Exempler forsømmer og fordærver det, der er Forældre langt dyrebare end deres Guds, ja end Livet selv, deres ham betroede Børn. Jeg venter derfor, jeg kræver af dem, og binder det paa deres Samvittighed, at de med Flid, med Iver, med Narvaagenhed og Alvorlighed, saaledes som de dertil ville være ansvarelige for mig, for den dem betroede Ungdoms Forældre, for Gud, stræbe ved idelige Formaninger, Paamindelser, Repetition af det her læres, at være mig og Professorerne behjælpelige i vor paa Ungdommen anvendende Flid og Omhyggelighed.

Naar vi saaledes samtlig med forenede Kræfter hver efter sin Pligt alle stræbe til eet og det samme Dømmærke, saa skulle vi og useilbar under den almægtige Guds Velsignelse og Kongens naadige Protektion opnaae det, vi ønske, som er: formedelsi brave Mænds Opdragelse at fremme Fædrenelandets sande Gavn og dette Akademies Glor og Velstand.

I.

T a l e

paa Sorøe Akademie efter Grevindens Død og hans egen haarde udfandne Sygdom.

Jeg har længtes inderlig efter den Fornøielse, at see Dem samtlig igien. Jeg er Dem meget forbunden for den oprigtige Andeel, som jeg veed, at De har taget i mit saa smertelige som ubodelige Tab, og jeg anseer det som et Beviis paa deres Venfkab mod mig, som et Beviis paa deres Kierlighed og Taknemmelighed imod den Af-døde. En Egenfkab, som er særdeles roesværdig, og giver Forhaabning til alt Godt hos dem, hvor den findes, hvorfor det ogsaa i denne Henseende meget fornøier mig. Dette maae jeg sige den Af-døde til Berømmelse, at hun fortjener at erindres af Dem, da hun for Dem samtlig har baaret en kierlig Moders oprigtige Omhue og Hiertelab.

Da jeg selv, saa at sige, fremtræder fra Graven, skulde jeg handle imod min Pligt, og den Kierlighed, som jeg bør og bør bære for Dem, ved at tie paa en Tid, da vor Herre selv paa saa forunderlig en Maade har talt til Dem, og paaminde Dem om det, der tiener til Deres Belsk. Den første Dag i Aaret tiener til at overbesøge Dem om ved Frue Guldbergs hastige Dødsfald, at hverken Ungdom eller Sundhed kan forvise os fra den ene Time til den anden om Livet; at Døden kommer ofte uden mindste Forbud, og at da alene de ere lykkelige, der ligesom den Af-døde have levet i Fred og Forening med Gud. Dette Dødsfald skede ikke i Løndom, men ved Guds alvilde Bestyrelse midt iblant dem, paa det at det skulde gjøre desso dybere Indtryk i deres Hierte.

Lidet

Lidet over 8 Dage derefter paalagde Gud, hvis Bilsdom er urandsagelig, ligeledes midt i Deres Selskab, min Datter, en dødelig Sygdom, og inden Ugens Udgang var der saa lidet Haab om hendes, min Sones og mit Liv, at man, menneskeligheds at domme, saare maatte have ventet at see os alle tre staae lig, end min salig Kone allene, som Gud tog til sig, fordi han fandt hende bedst sticket dertil.

Give Gud, at disse saa merkkelige Exempler aldrig maatte udflettes af Deres Erindring; at De kunne lære af det første at tænke paa Deres Skaber i Deres Ungdom, og af det sidste, at naar haarde Vilkaar efter Guds vilse og faderlige Hensigt møde os, er der indtet, som kan troste og opholde os uden en fast Tillid til Gud og hans Hielp; en god Samvittighed, som grunder sig paa den Fred, vi have med ham, og et vel afgjort Regnskab med den Dommer, der kalder os til sig.

Siden jeg taler om Regnskab, maae jeg erindre, at en vigtig Post i Deres Regnskab bliver Brug eller Misbrug af den Dem af Gud forundte Tid. Han har formedelst Kongens faderlige Omhue givet Dem Leilighed at lære at kiende grundig hans herlige Egenfaber, saavel som hans Villie; at lære de Videnskaber, som kan gjøre dem stikede til at blive værdige Børn af Landet, og dvelige Tienere af Kongen. Brug de denne Leilighed, denne Tid vel, da priser jeg Dem lykkelige: bruge de den ilde, da vil det i Sandhed falde dem høilig til Last i det Regnskab, jeg nylig talte om.

Lærernes Tlid er aldeles roesværdig, og jeg skal stræbe, ikke at lade det mangle paa min Side, at gaae dem for med et godt Exempel i Tlid og Midkierhed under mit Embeds Førelse. Jeg forhaaber ogsaa, at de, som meest haste Frukten deraf, ikke lade noget mangle paa deres Side, og forsenter saaledes et lykkeligt Udsald. Dette maae jeg seie til, at det har glædet mig meget,

G 2

midt

midt i min Sorrig af Professorerne at høre dette Vidnesbyrd, at Deres Application saavel som Deres Conduite har været upaaklagelig. Det glæder mig dobbelt, Deels fordi jeg anseer det som et Beviis, at De begynde at indsee og skionne, hvad Fordeelt De selv have deraf; Deels fordi jeg anseer det som et Beviis paa Deres Kierlighed og Benskab for mig, at De vilke lade mig nyde den eneste Frugt, jeg ønsker og attraaer af al min Næie, som er, at de forbedres, og blive saadanne Mænd, som Kongen og Landet forøente af Dem. Min Umgang med Dem, skal være freundeles den samme som hidindtil, og saasnart min og min Datters Hælbred forunder mig den Fornøielse at see Dem, skal jeg ogsaa være betænkt paa saaledes at indrette det, at De ei skulle savne de uskyldige og nyttige Recreations-Timer, De kan finde hos os.

K.

Forskrift,

Hvorestor jeg vil have, at det skal forholdes efter min Død, med min Klædning, saavel som min Ligfærd.

Hoimod, den fordærvelige Rod til alt Ondt, fødes ei allene med os alle, ingen undtagen, geleider os i vort hele Liv, blander sig i vore bedste Handlinger, og besmitter dem med sin Førgift, men forlader os ikke endog i vor Død, som vore Ligstuer og Ligbegiængelser bevidne. Endskjønt jeg ligesaalidet har kundet befrie mig fra denne Spedalskhed som andre, vil jeg dog ikke tilstede denne nedrige Feil at herske over mig i Døden. Jeg veed, at min Datter tænker ligesom jeg; men for at frie hende fra Dagtaleses Svøbe, anordner jeg herved, hvorledes jeg efter min Død vil have det forholdt med

med mit Legeme, Klædning, saavel som med dets Bortførelse til sit Hvile-Sted, forvissat om, at min Datter elsker mig for høit til at handle imod min Villie.

1. Hvorledes forholdes skal med Liget og Lig-Stue.

Saasnart min Siel, afstøet ved Jesu Blod, og overflødt med hans Retfærdighed, er af min Gud skilt fra sin jordiske Bopæl, friet fra sit Fængsel, og benaadet med at skue hans Ansigt, skal med Legemet forholdes som følger.

1) Legemet bliver liggende i den Seng, hvori jeg dør, urørt, utoet, uklædt, indtil den inderste Ligkiste er færdig. Der forfærdiges imidlertid af et Lagen en Sæk, der er saa lang, at den naaer fra min Hage til et Qvarteer under Fødderne. Denne er lukket bag paa. Den stikkes ind under Ryggen, og bindes med endeel Bendelbaand, hvorpaa den snøres under Halsen sammen med en Lidse, bindes under Livet med Bendelbaand, og under Fødderne ligeledes. Hænder og Arme lægges under den, saa at af mit Legeme intet er at see uden Hovedet, paa hvilket settes en simpel Nathue.

2) Naar jeg saaledes er nedlagt i den inderste Kiste, allene paa Høvlspaaner, settes den inderste Kiste ind i den yderste, og settes de da paa to gode stærke Fyrrebænke. Kisterne blive for de Efterlevendes Rolighed saalange staaende aabne, indtil de ved useilbare Kiendtegn ere forvissede, at jeg vist er død. Saasnart dette erfares, slaaes begge Kisterne til, og Liget bortføres det snarreste mueligt. I Stuen, hvor det staaer, skal ikke brænde Lys, bruges Guericidoner eller Trapperin, beklædes med Sort, eller, kort sagt, bruges det allerminste af al den Daarlighed, som Førfængelighed og Hoimod har optænkt. Saa maae heller ikke nogen tillades at

at træde ind i samme for at see enten Legemet eller Lige Kisten.

3) Saaſom de Ordener, hvormed jeg er benaaded, ei med Anſændighed kan bruges ved ſaa ringe en Ligfærd; ſaa ſkal de med førſte agende Poſt efter min Død overſendes — Elefant-Ordenen til Ober-Ceremonieſteren, og Kammerherre-Røglen til Oberhofmarſkalken eller Ober-Kammerherren, og hendes Majestæts Enke-Dronningens Orden til hendes Oberhøvmeſter.

2. Om Ligfiſterne.

Den inderſte ſkal være af Fyrr, tæet og beget. Den yderſte af Seg, ganſke ſimpel, og uden mindſte Zirak, overtrukken med hvidt eller ſort Bøj.

3. Om Ligfærden.

Saaſnart begge Kiſterne ere tilſlagne, ſkal Dagen efter om Morgenen ganſke tidlig Liget borthæves til min Begravelſe af 16 fattige nødlidende Mand. De ſkal nyde derfor hver 10 Rd. Ingen Ligtale ſkal holdes. Klokkerne ſkal ei bruges, hverken for, eller efter min Nedſættelſe. Ingen Lys gives til Kirken, men Penge iſteden. Som ingen ved Nedſættelſen ſkal være overværende, ſaa ſkal og maae ei heller tales over mit Lig, eller ved dets Nedſættelſe, undtagen diſſe ſaa Sandheds Ord, ſom Kirken har anordnet at forkynde ved Ligets Nedſættelſe: af Jord er du kommen o. ſ. v., der paaminde de Gaa, ſom ere tilſede, om vore Legemers Adkomſt, om vor almindelige Endeligt, og om den ſtore og herlige Forviſning, ſom vi have, at vore Legemer igiæn ſkal opſtaa forklarede og forenede med vore imidlertid hos Gud bevarede Siæle, for aldrig nogenſinde at ſtilles fra hinanden.

Den udi denne ſom i alle hans Sierninger urandſagelige, men ſtedſe ene vilſe almægtige eſſværdige tre-enige

enige Gud Fader, Søn og Helligaand være nu og i al Ewigheid, Lov, Pries og Vere, Amen.

Marhuus den 9 November 1764.

F. D. S.

P. S. Da jeg kiender min Datters oprigtige Kierlighed, og veed, at den er af det Slags, ſom ei behøver noget udbortes Beviis. Saa er min alvorlige Villie, at ingen Stue ſkal betrækkes, eller dyb og koſtbar Sorg anlægges for en Fader, ſom er i fuldkommen Glæde, hvor vi igiæn ſkal ſamles og ſees. Og da mit fornemſte Onſke ſtedſe har været hendes Lids og Ståndheds Vedligeholdelſe, ſaa er og min Villie, at hun ikke ſkal være overværende i denne for hende ſaa bedrøvelige Leilighed, hverken ved Ligets Borthævelſe, ei heller i Kirken. Skulde udi dette endnu noget ved Ligbegiænge indført Brug være forglemt, da vil jeg, at den ſkal anſees ſom herudi indlemmet og forbuden.

Da Greben ſiden i Mæret 1767 blev udreven af ſin Roelighed, fødte han allene til denne Anordning om hans Begravelſe, at hvor han døde, vilde han dog bringes til Marhuus, hvor hans Kone laae begravet, og hvor ogſaa hans Datter engang efter hans Onſke maatte vælge ſit Hvileſted.

FRIDERICH
DANNESKIOLD SAMSOE.

